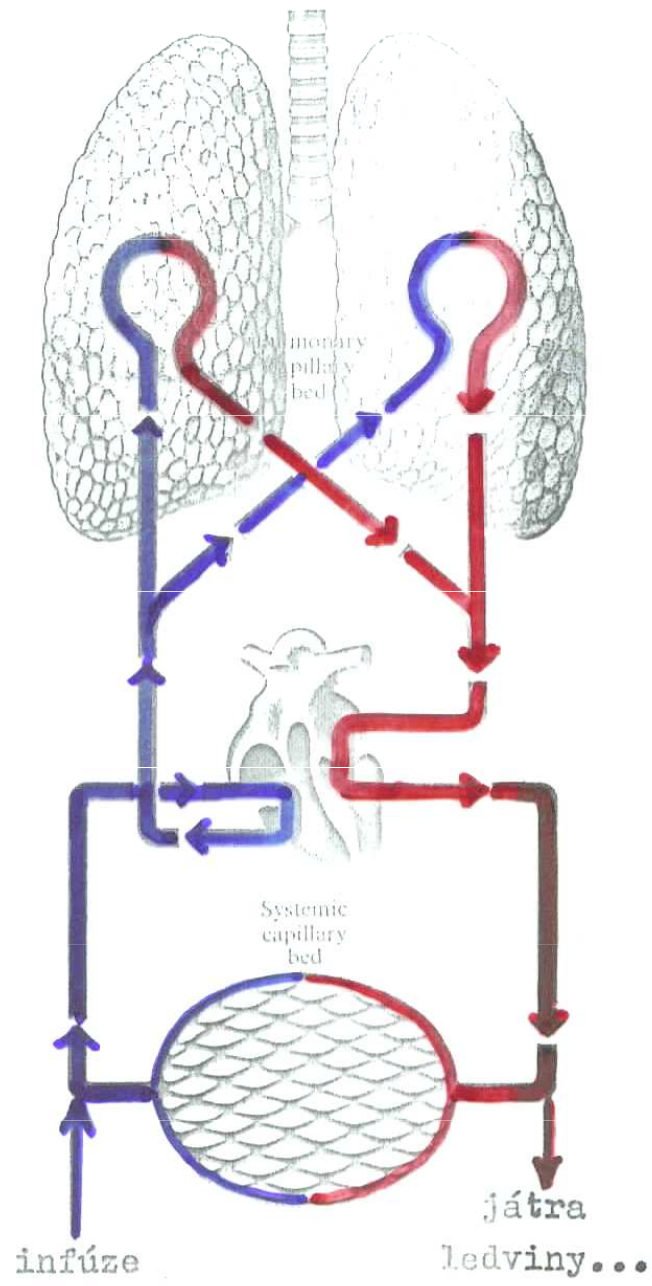

PARENTERÁLNÍ VÝŽIVA

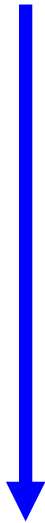
© Biochemický ústav LF MU (V.P.) 2012

~~množství~~

vs.

metabolická dostupnost
(využitelnost)

- ztráta podaných látek
- metabolické komplikace

limity:

- normální stav
- nemoc

(rychlost podávání,
denní množství,
koncentrace,
vzájemné poměry,
.....)

K⁺ - limity v infúziích :

ne více než:

40 mmol K⁺ / l

a 20 mmol K⁺ / h

Základní energetický výdej (Harris-Benedict, 1919)

$$\begin{aligned} \text{ZEV} = & \text{konstanta}_1 + \text{konstanta}_2 * \text{hmotnost (kg)} \\ & + \text{konstanta}_3 * \text{výška (cm)} \\ & - \text{konstanta}_4 * \text{věk (roky)} \end{aligned}$$

Konstanty jsou různé pro muže a ženu,
s přibývajícím věkem se energetický výdej snižuje (-) !

Základní energetický výdej (ZEV) = bazální metabolismus (BM)
Basal energy expenditure (BEE) = basal metabolic rate (BMR)

Bazální metabolismus (BM) :

= základní energetický výdej (ZEV)

energetický součet reakcí, uvolňujících energii

bdělý stav (spící → spotřeba energie < BM)

nikoliv aktivita: fyzická (násobení faktorem aktivity: 1,2 ... 1,3)

trávicí („specificko-dynamický účinek bílkovin“:
1 mol urey → 3 mol ATP)

emocionální

$$\mathbf{BM \text{ (kJ/d)} = \text{hmotnost (kg)} * 100}$$

$$50 \text{ kg} \rightarrow 5.000 \text{ kJ} = 5 \text{ MJ}$$

$$70 \text{ kg} \rightarrow 7.000 \text{ kJ} = 7 \text{ MJ}$$

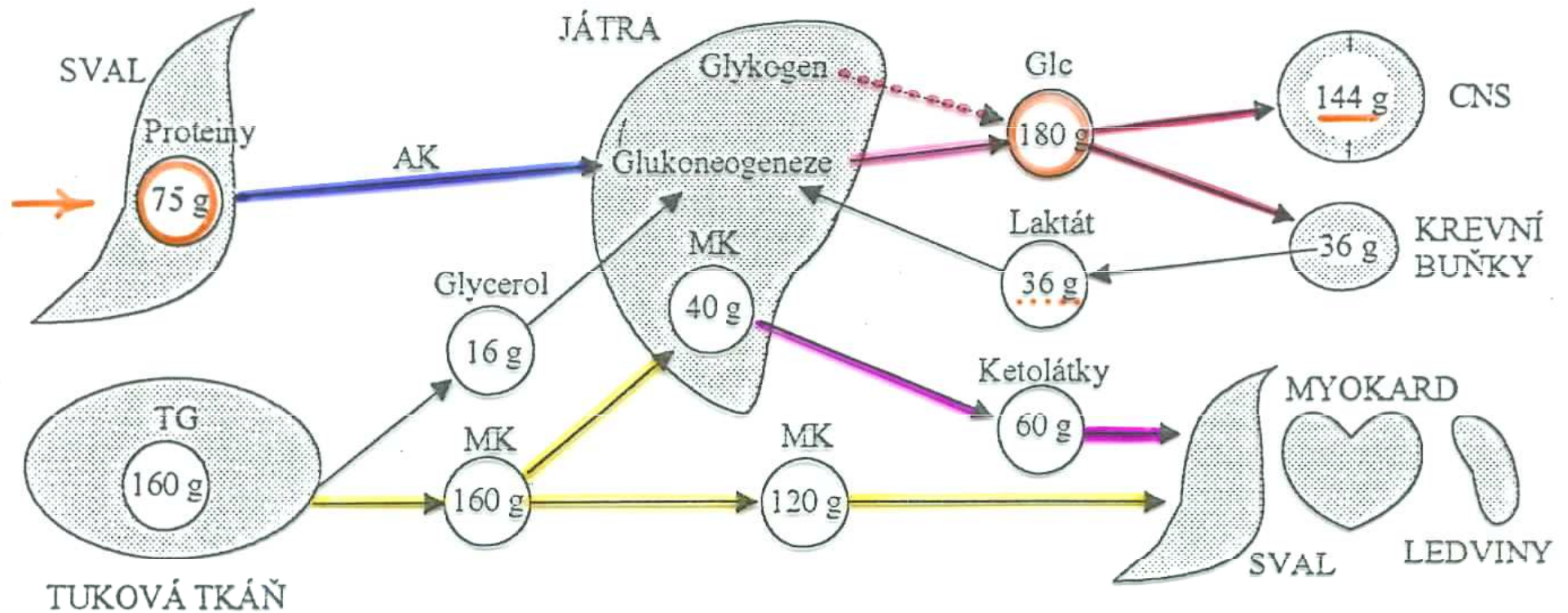
Bazální metabolismus (BM) :

$$\text{BM (kJ/d)} = \text{hmotnost (kg)} * 100$$

- vzestup tělesné teploty o 1°C → + 15 % BM
- faktor aktivity: upoután na lůžko → 1,2
neupoután na lůžko → 1,3
- trauma faktor: malá chirurgie → 1,2
závažný výkon → 1,35
sepsy → 1,6
těžké popáleniny → 2,1

Hladovění :

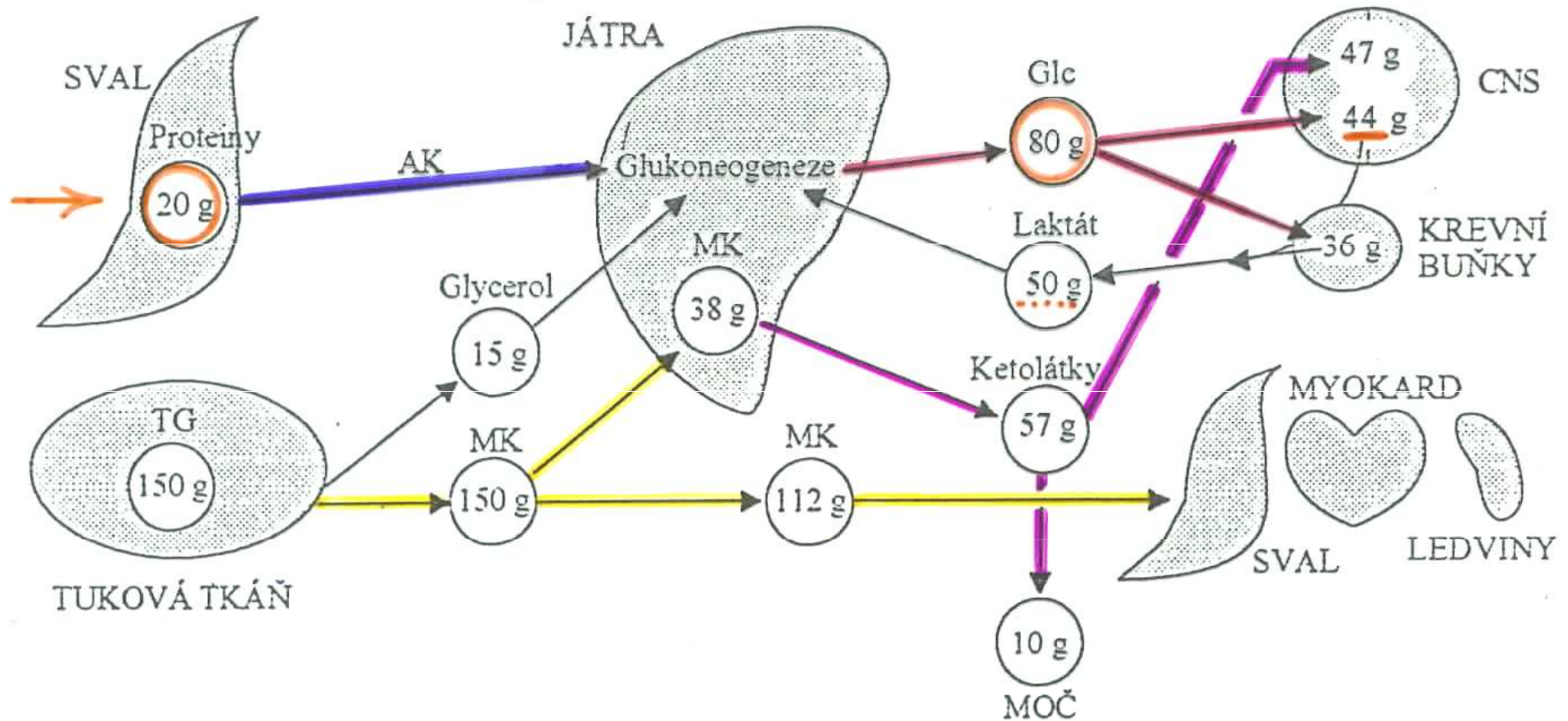
a) krátkodobé (12 h - 3 dny)

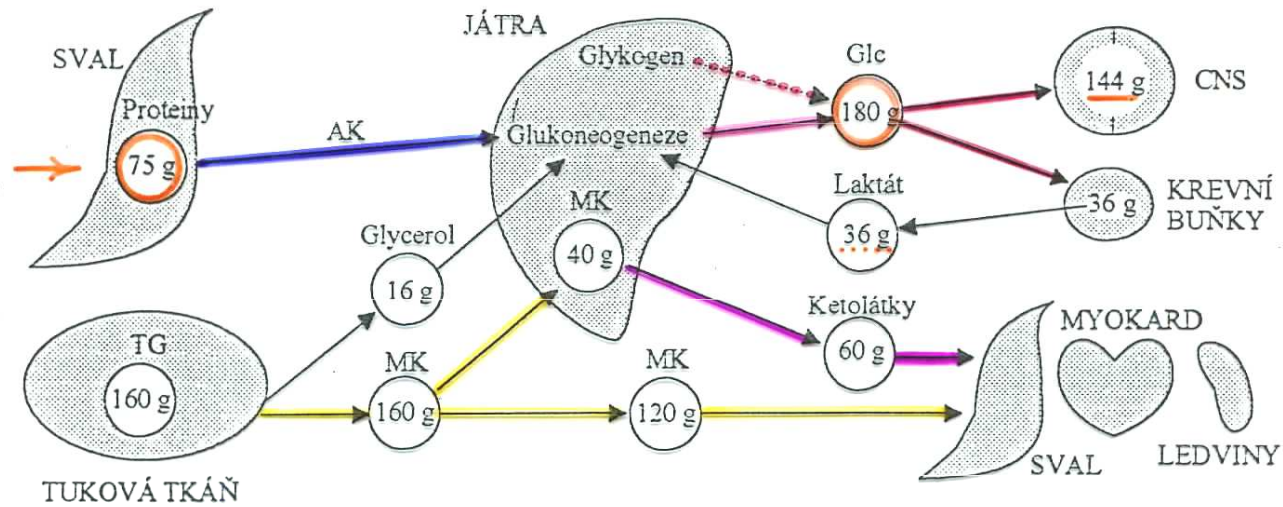
Hladovění :

b) dlouhodobé (5 - 6 týdnů)

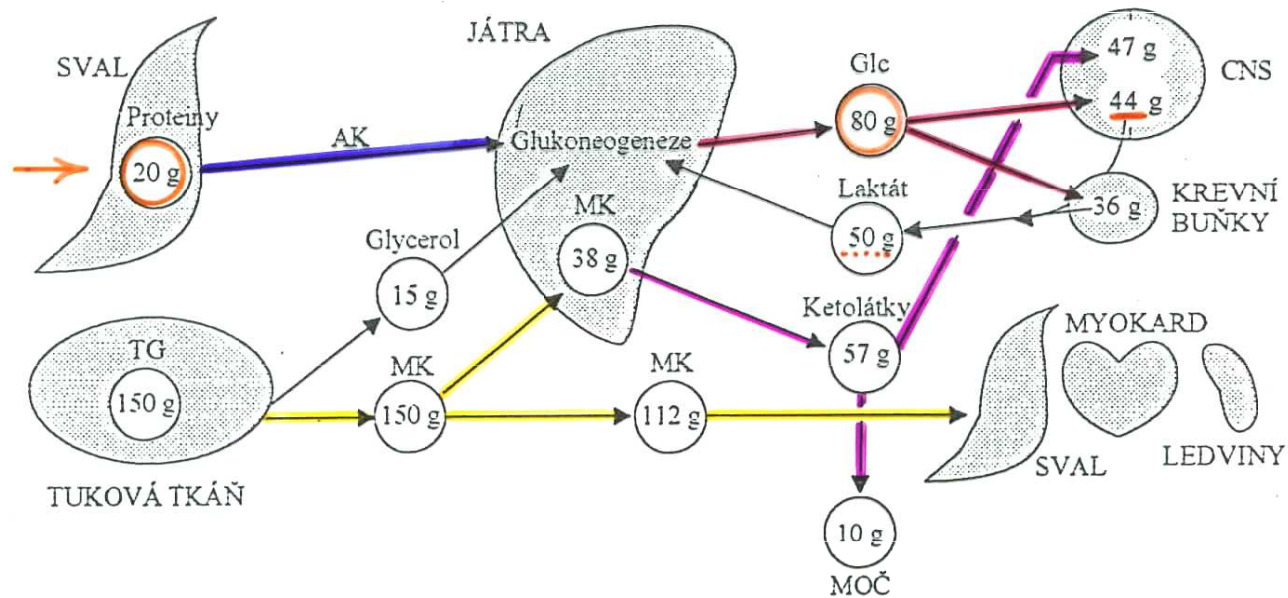

Hlavní rysy metabolismu za hladovění (údaje v g/den)

a) krátkodobé (12 h - 3 dny)

b) dlouhodobé (5 - 6 týdnů)

Cukr a tuk:

- 1/ glukosa je (aerobně) metabolizována na acetyl-CoA. Jeho nadbytek, neodbouraný v Krebsově cyklu, může být přeměněn na mastné kyseliny (ev. na cholesterol) a ty zabudovány do triacylglycerolů. Z cukru vzniká tuk.
- 2/ mastné kyseliny z triacylglycerolů skýtají acetyl-CoA. Ten (kromě tvorby ketolátek v játrech a syntézy cholesterolu) nemůže být metabolizován jinak než v Krebsově cyklu, kde však je zcela odbourán za vzniku CO₂, redukovaných koenzymů („redukčních ekvivalentů“) a energie. Z tuku tedy nelze cukr vytvořit.
- 3/ pro tvorbu glukosy v kritických stavech má proto zásadní význam katabolismus bílkovin, poskytující glukogenní aminokyseliny.

Využitelná energie :

1 g cukru → 17 kJ (4,1 kcal)

1 g aminokyselin → 17 kJ (4,1 kcal)

1 g tuku → 37 - 39 kJ (do 9,3 kcal)

závislost na délce řetězce
mastných kyselin

Obvyklá výživa :

	kJ / g	energie / d	minimum
proteiny (AA)	~ 17	~ 20 %	30 g / d
cukry	~ 17	~ 50 %	150 g / d
lipidy (tuk)	~ 37-39	~ 30 %	35 g / d

AA = aminokyseliny

Zjednodušení údajů o obsahu energie :

	M (g / mol)	kJ / g
Glu, Fru	180,16	} ~ „17“ !
So	182,17	
Xy	152,15	

So = sorbitol = glucitol

Xy = xylitol

So + Xy jsou polyoly, cukerné alkoholy

Bílkovina a dusík :

průměrná bílkovina $\longrightarrow$ **16 % dusíku**
(nebo průměrná kombinace AA)

16 % = 16 / 100 $\rightarrow$ převrácená hodnota : 100 / 16 = 6,25

g N $\xrightarrow{6,25}$ **g AA (bílkovina)**

AA = aminokyseliny

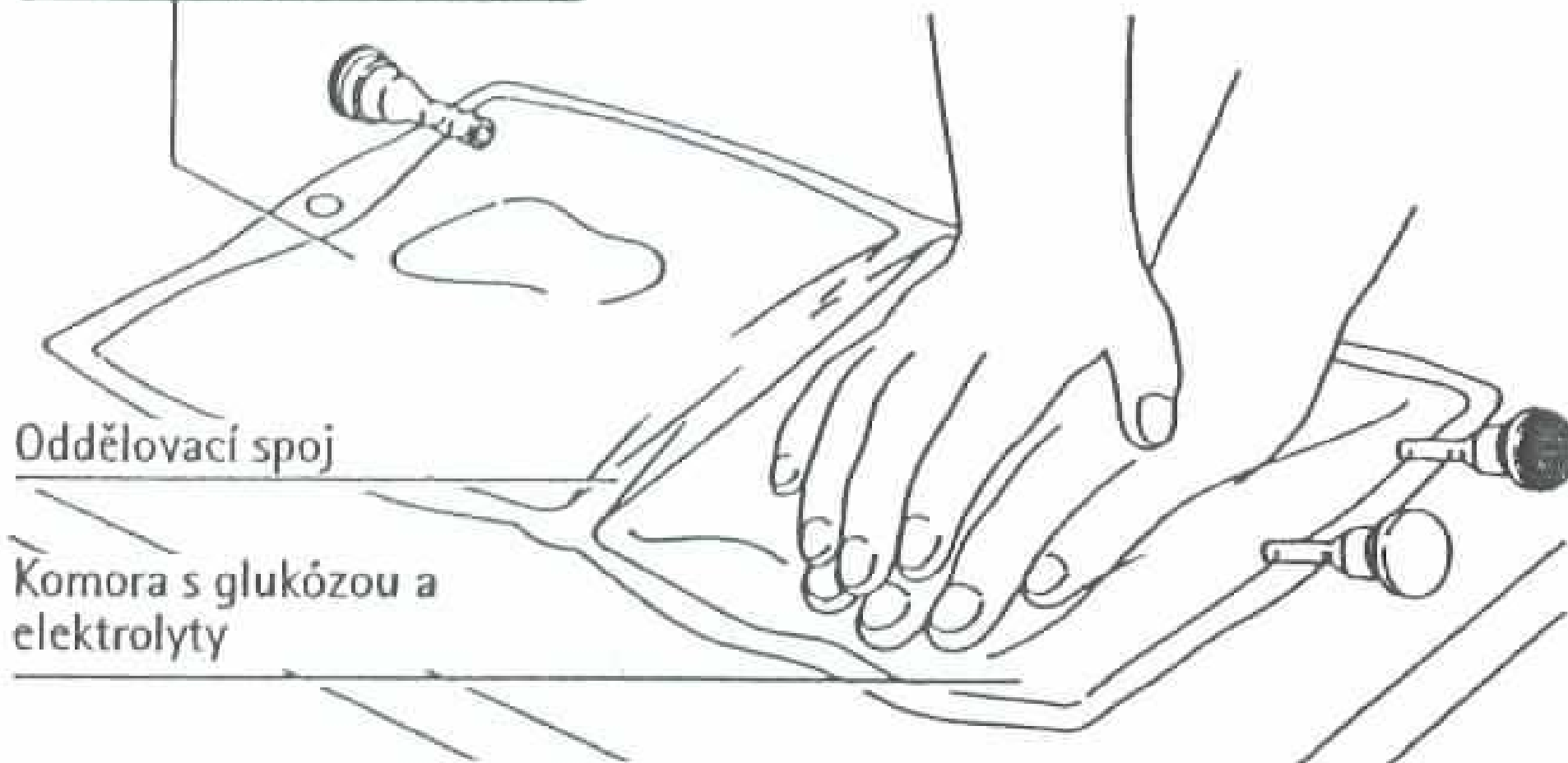
g = gram

N = dusík

S

„all-in-one“

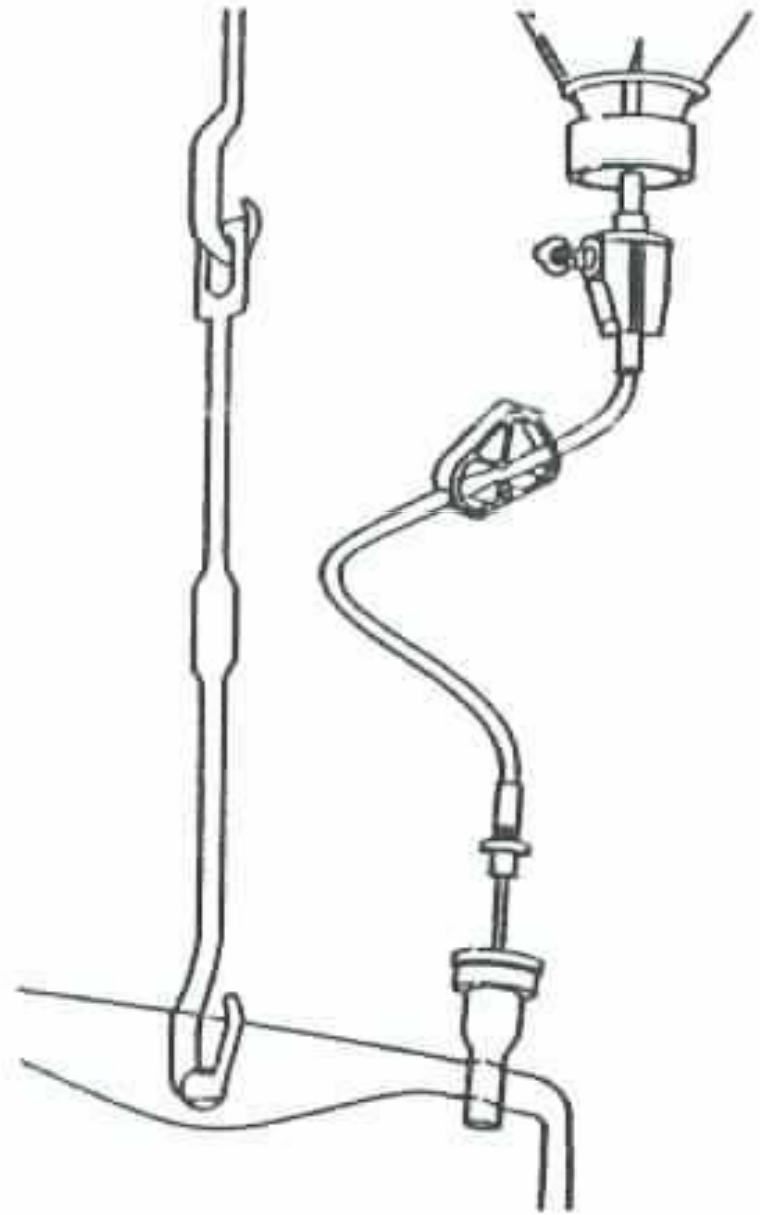
Komora s aminokyselinami
a elektrolyty

Oddělovací spoj

Komora s glukózou a
elektrolyty

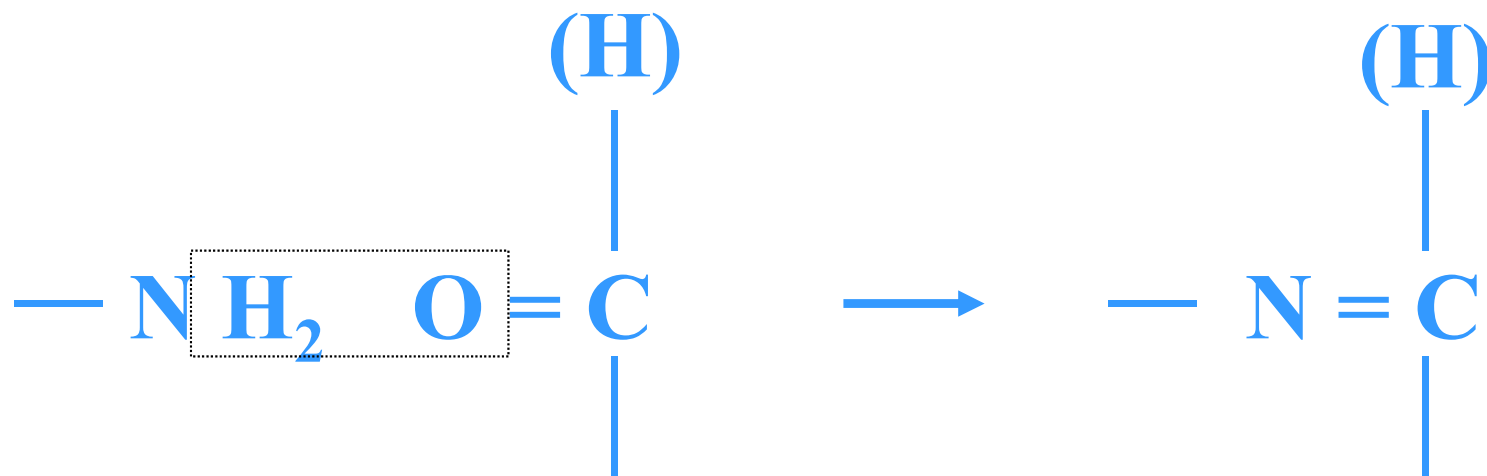

Maillardova reakce :

aminokyselina + cukr

aldimin

Aminoskupina —NH_2 z aminokyselin reaguje s karbonylovou skupinou cukrů za vzniku aldiminu, tj. „Schiffovy báze“.

Roztoky aminokyselin proto nesmí být sterilizovány ve směsi s cukry - místo cukrů jsou obvykle používány polyoly (= cukerné alkoholy) sorbitol (=glucitol) a xylitol ($\rightarrow$ infúze značeny „SX“)

Wretlindovo schéma parenterální výživy :

Při totální parenterální výživě podáváme
na 1 kg tělesné hmotnosti a den
(za „normálního“ metabolismu):

30 ml vody
120 kJ energie :   4 g cukrů
   1 g tuku
do 1 g AA

Běžný **přisun iontů** lze (podle „Parenterální výživy – guidelines ...“) uvést následovně:

<u>na 1 kg tělesné hmotnosti a den:</u>	Na ⁺	1 – 2	<u>mmol</u>
	K ⁺	1 – 1,5	<u>mmol</u>
	fosfát	0,2 – 0,5	<u>mmol</u>
	Mg ²⁺	0,1 – 0,2	<u>mmol</u>
	Ca ²⁺	0,05 – 0,1	<u>mmol</u>

Z toho je k zapamatování pouze potřeba přibližně 1 mmol Na⁺ a 1 mmol K⁺ na kg tělesné hmotnosti a den (mmol . kg⁻¹ . d⁻¹) a skutečnost, že podání ostatních iontů (s výjimkou Cl⁻) se řádově pohybuje jen v desetinách mmol . kg⁻¹ . d⁻¹.

Potřebu chloridů (**Cl⁻**) obvykle považujeme za zcela shodnou s potřebou Na⁺, tj. zjednodušeně 1 mmol . kg⁻¹ . d⁻¹. Vápník je nutno podávat nemocným, kteří jsou rehabilitováni a nebo u nichž je podávána parenterální výživa dlouhodobě. (Během krátkodobé výživy není nutno vápník podávat).

Časové uspořádání parenterální výživy :

- ~ od 3. dne: vitamíny rozpustné ve vodě
- ~ od 10. dne: tukové emulze
- ~ od 14. dne: vitamíny rozpustné v tucích
+ stopové prvky

Roztok „stopové prvky“ :

Rp.

ZnCl ₂	0,124
CuSO ₄ • 5 H ₂ O	0,120
MnSO ₄ • 1 H ₂ O	0,040
NaI	0,004
solutionis physiologicae (F1/1)	ad 90,0

M. f. sol.

Divide in lagenas No IX (novem).

Sterilizetur !

S. Stopové prvky

3 ml / den do infúze
(obvykle od 14. dne)

V denní dávce (3 ml)

je obsaženo:

30,7 μmol Zn

6,3 μmol Cu

36,4 μmol Mn

0,88 μmol I

Respirační kvocient :

$$\text{RQ} = \frac{\text{CO}_2}{\text{O}_2} \quad (\text{V/V})$$

glukosa

$$\text{RQ} = \underline{6 / 6} = \underline{1,0}$$

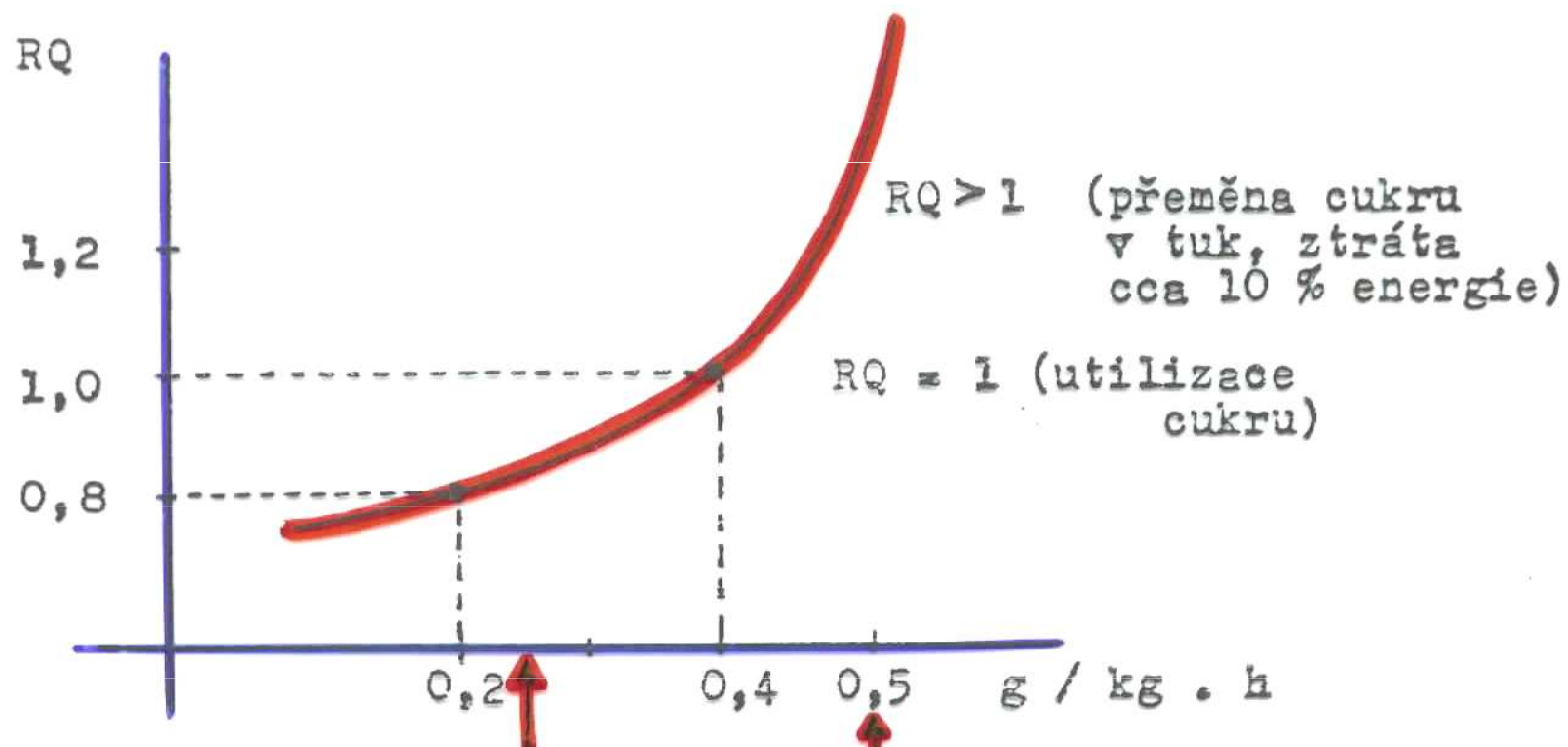

palmitová kyselina

$$\text{RQ} = \underline{16 / 23} = \underline{0,7}$$

Rychlost podání Glc :

obvykle: $0,5 \text{ g} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{h}^{-1}$,
při „zátěžových stavech“:
 $0,25 \text{ g} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{h}^{-1}$
(poloviční rychlost !)

Rychlost podání :

sugars,
polyols

cukry,
polyoly

0,25 g / kg . h
(jednosložkové
infúze)

one-component
infusion

0,4 g / kg . h
(trojkombinace)

triple combination

amino acids
(AA)

aminokyseliny
(Nutramin)

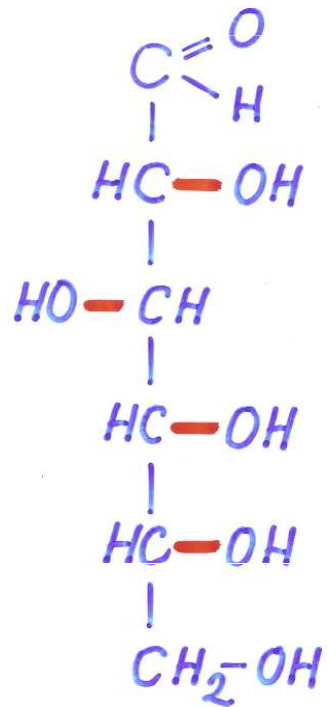
0,1 g / kg . h

fat

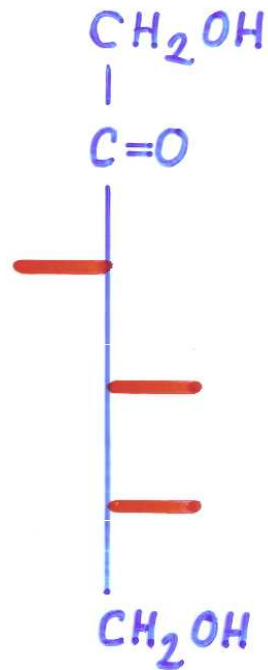
tuk
(Neutralipid)

0,1 g / kg . h

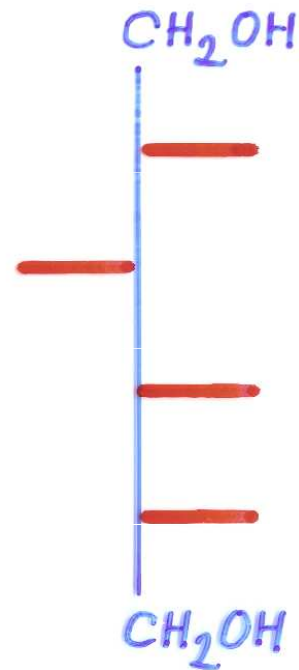
Cukry a polyoly :

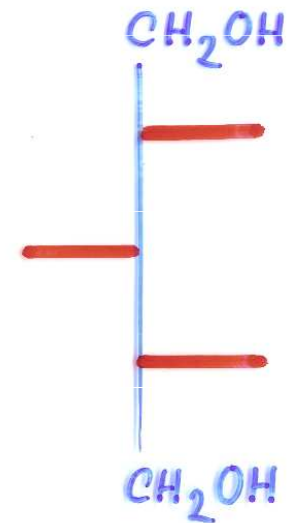
Glc

Fru

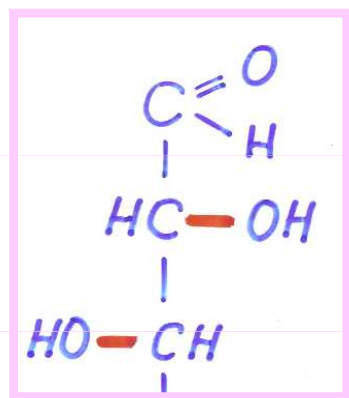

D-glucitol
(sorbitol)

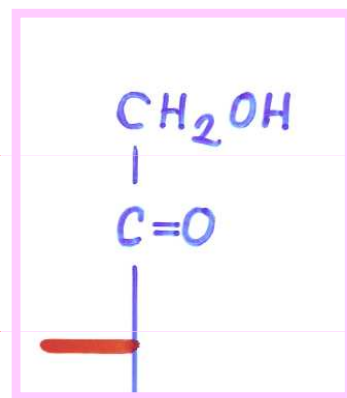

xylitol

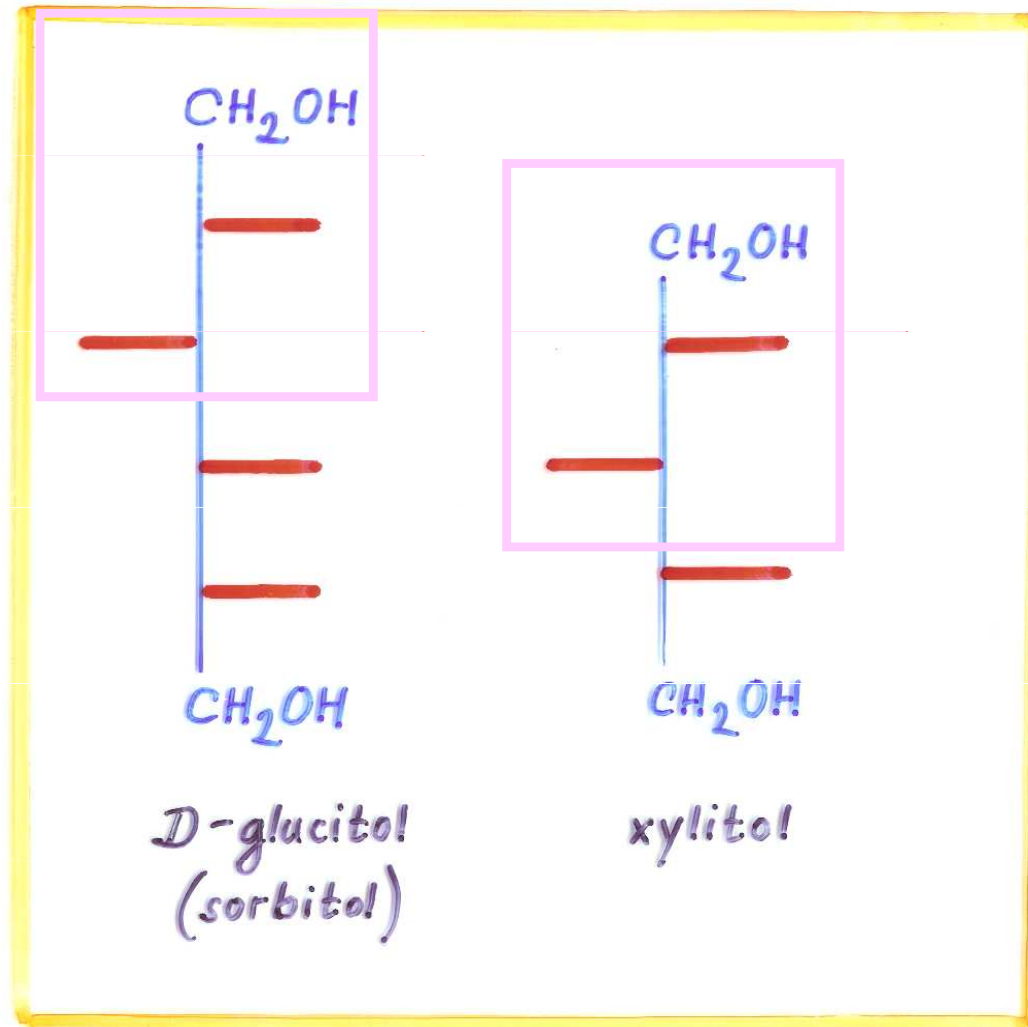
polyoly

Glc

Fru

polyoly

Man = 2-epimer Glc
 → nemetabolizována

Osmoticky účinné roztoky

INFUSIO MANNITOLI 10%

INFUSIO MANNITOLI 20%

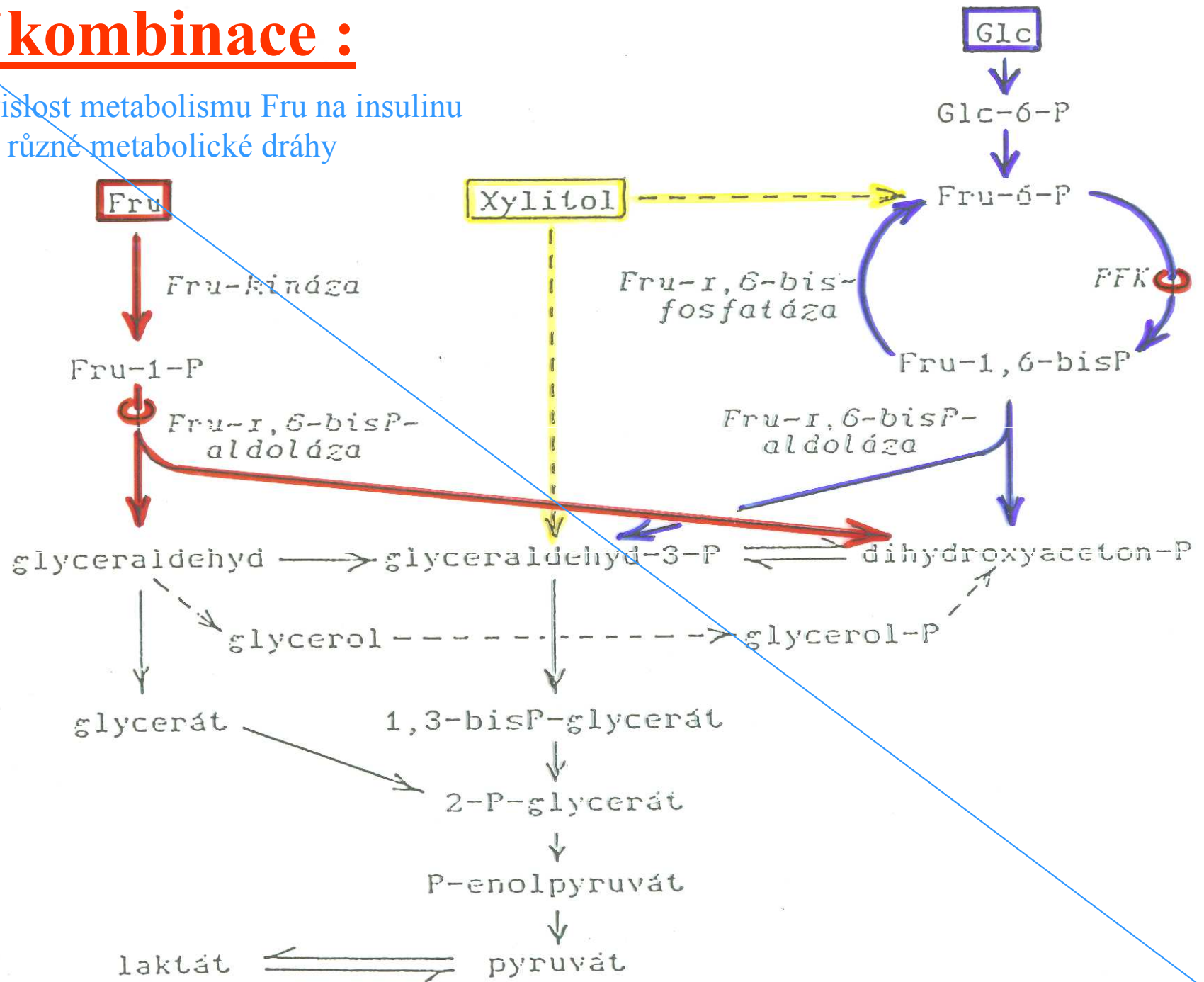
Vodné roztoky mannitolu bez přísady elektrolytů. Osmoticky aktivní infusní roztoky, po intravenózním podání působí přesun vody z extravaskulárního prostoru do cévního řečiště. Přechodně po rychlém bolusovém podání zvyšují kolující objem. Klinickým důsledkem je mírná dehydratace tkání, zejména dobře perfundovaných, a poté nárazově zvýšení diurézy. Působí jako zametače volných hydroxylových radikálů. Maximální denní dávka: 1,5g mannitolu/kg tělesné hmotnosti a hodinu.

Balení: skleněná láhev - 250 ml

osmotically effective solutions
mannitol $1,5 \text{ g} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{h}^{-1}$

Trojkombinace :

- nezávislost metabolismu Fru na insulinu
- zčásti různé metabolické dráhy

Hereditární fruktosová intolerance :

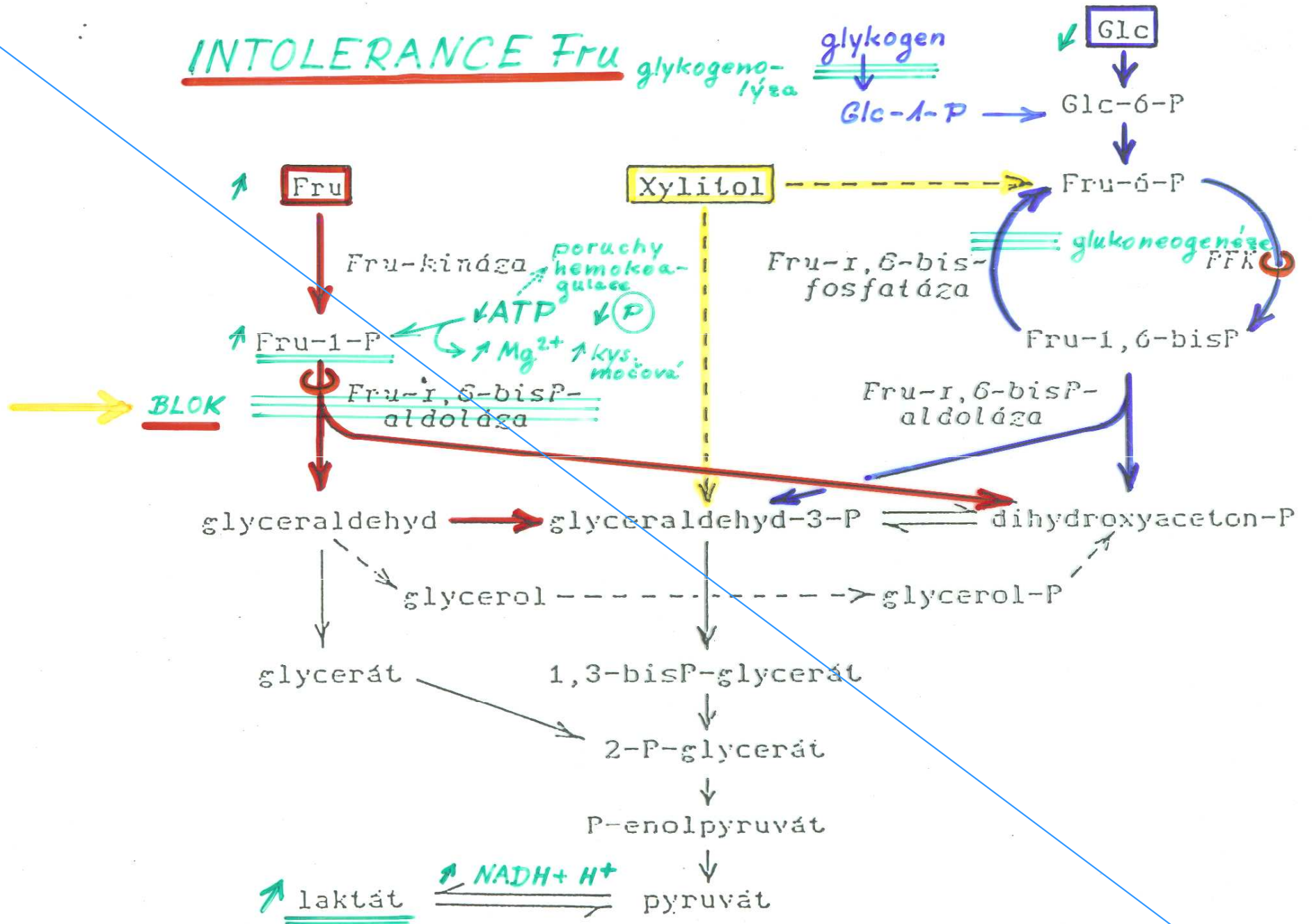
- kritická hranice: 30 – 40 g Fru / 1 h
(~ 300-400 ml 10 % Fru *)
- u postižených Fru intolerancí překročení tohoto kritického množství vede za 2-6 dnů k úmrtí (i přes přerušování aplikace další Fru)
- Fru-1-P je toxický, způsobí irreversibilní poškození jater a ledvin

*) pro tělesnou hmotnost 70 kg $\rightarrow \approx 0,5 \text{ g} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{h}^{-1}$

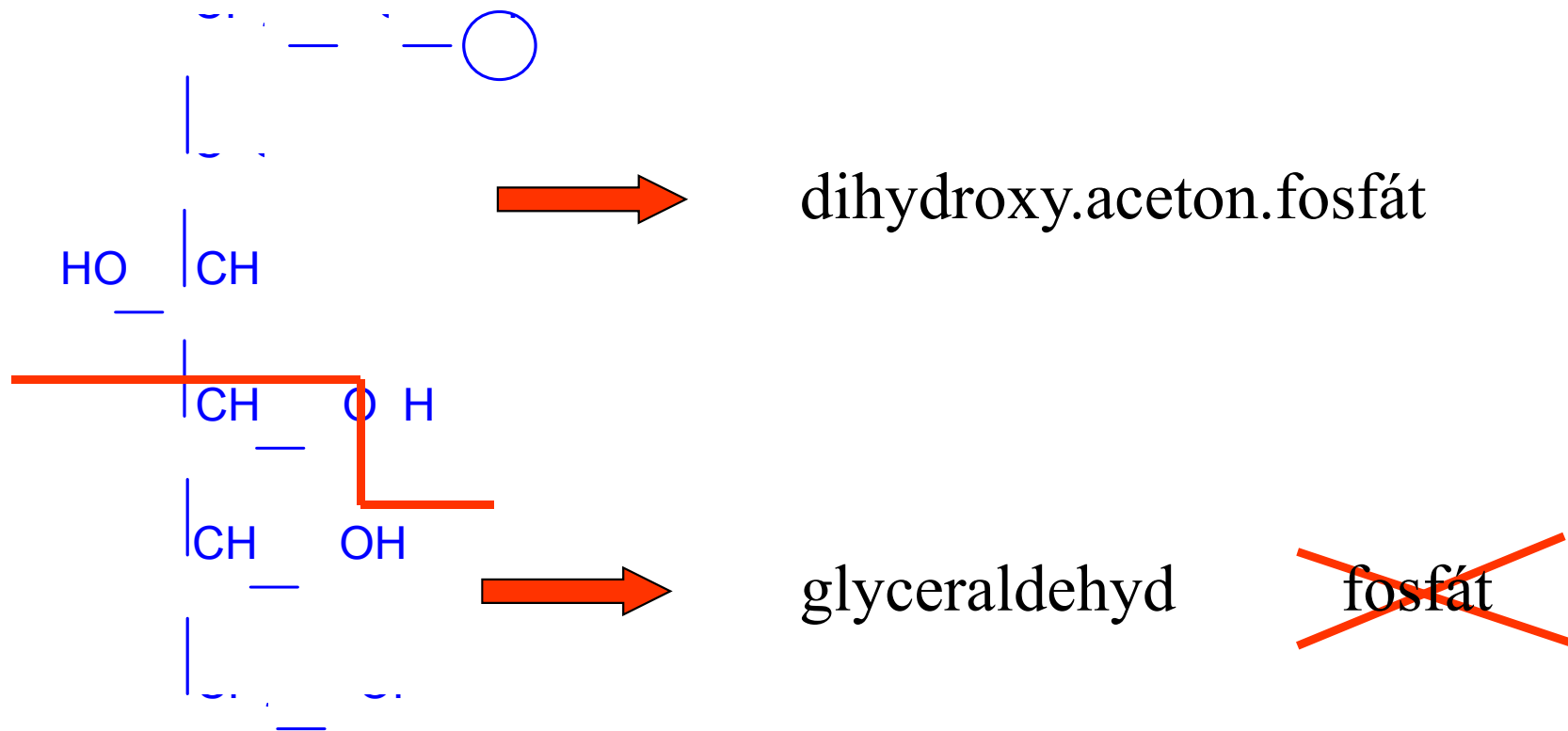
Hereditární fruktosová intolerance ?

- normální příjem Fru v potravě
(sacharosa z cukrové řepy, třtiny !)
20 – 50 g / d (dospělý)
- sorbitol (= D-glucitol)
je metabolizován na Fru
- ~~Fru, sacharosa, sorbitol !~~

INTOLERANCE FRU

Fru-1-P a aldolasa :

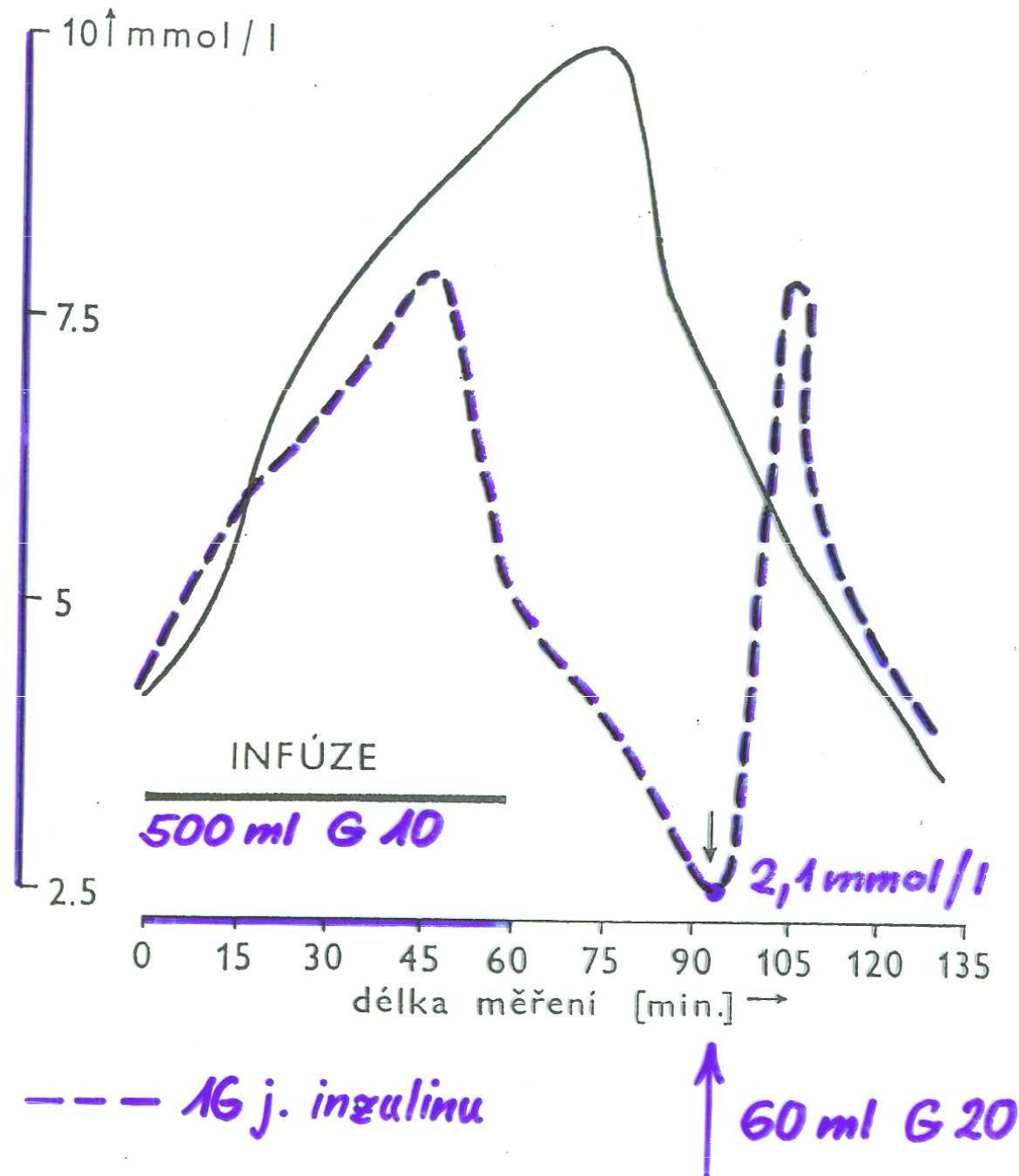

Fru-1,6-bisP-aldolasa
EC 4.1.2.3

~~Fru-1-P-aldolasa~~

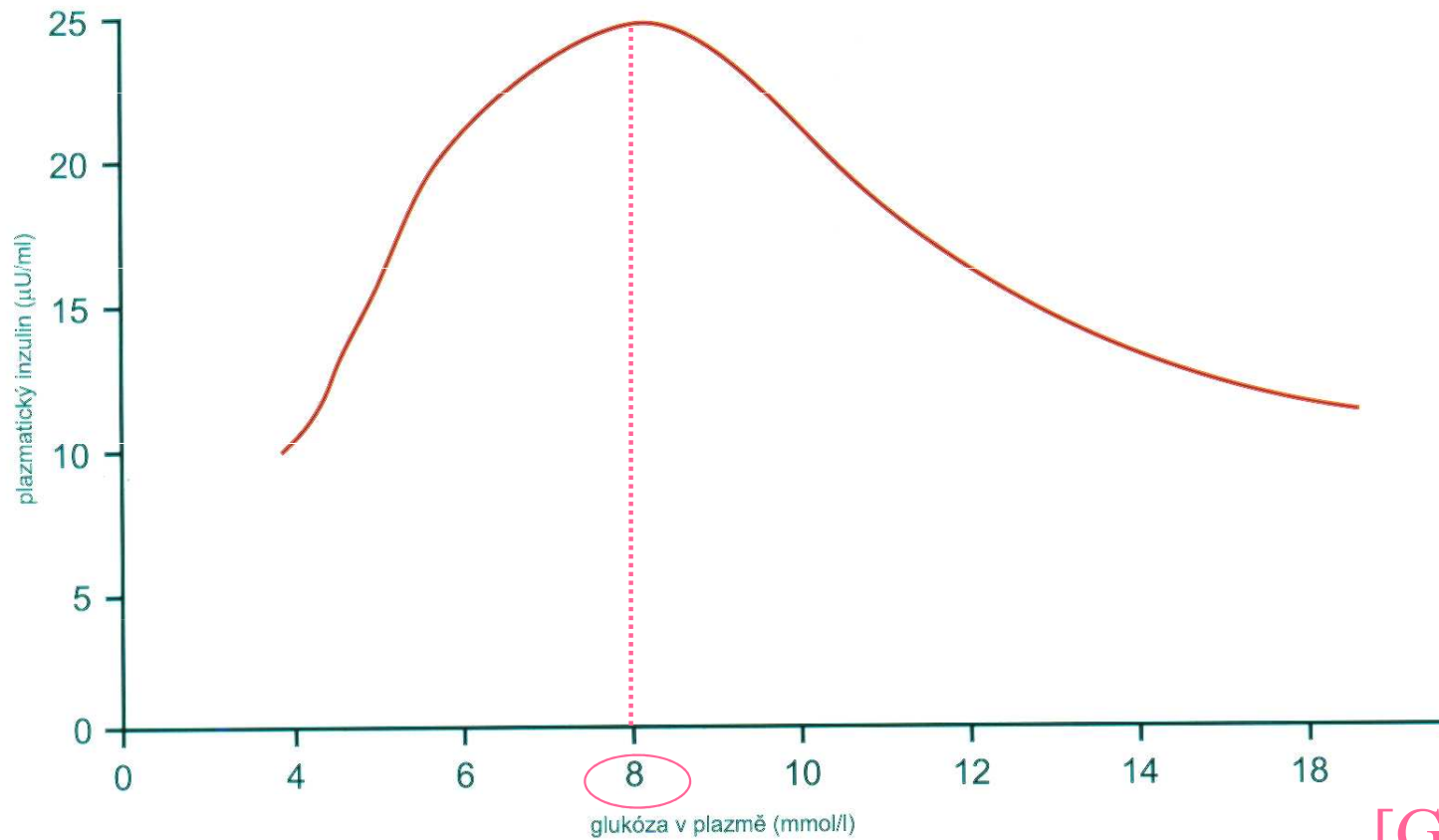
aldolasa B (játra a ledviny) také štěpí Fru-1-P

Infúze a insulin

Insulin a Glc v krvi :

[insulin]

[Glc]

Osmolalita :

G5 → 5 % Glc = 5 g Glc / 100 g roztoku

50 g Glc / 1000 g

≈ 50 g Glc / 1 L

$M_{r(\text{Glc})} \approx 180$

$$\begin{aligned} 50 / 180 &= 0,278 \text{ mol} / 1 \text{ L} \\ &= 278 \text{ mmol} / 1 \text{ L} \end{aligned}$$

osmolalita roztoku ≈ 280 mmol / kg

normální osmolalita krevní plasmy ≈ 300 mmol / kg
(285 – 295)

infúze G5 je isotonická s krevní plasmou

Nejvyšší osmolalita pro infúzi do periferní žíly

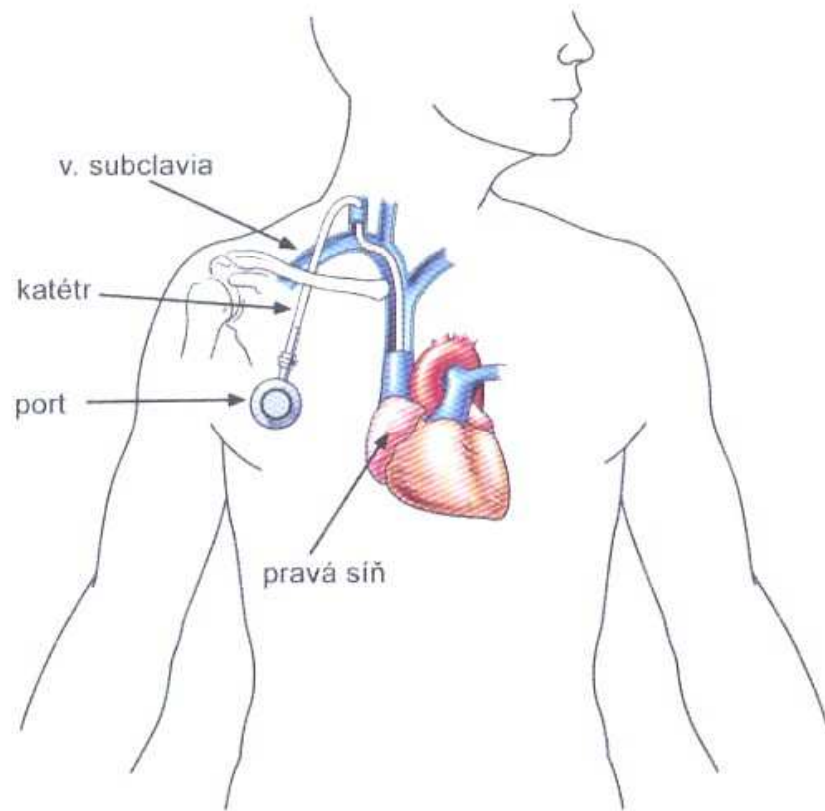
je cca 900 mmol/kg

= trojnásobek osmolality plasmy,

tj. např. 15 % roztok cukru

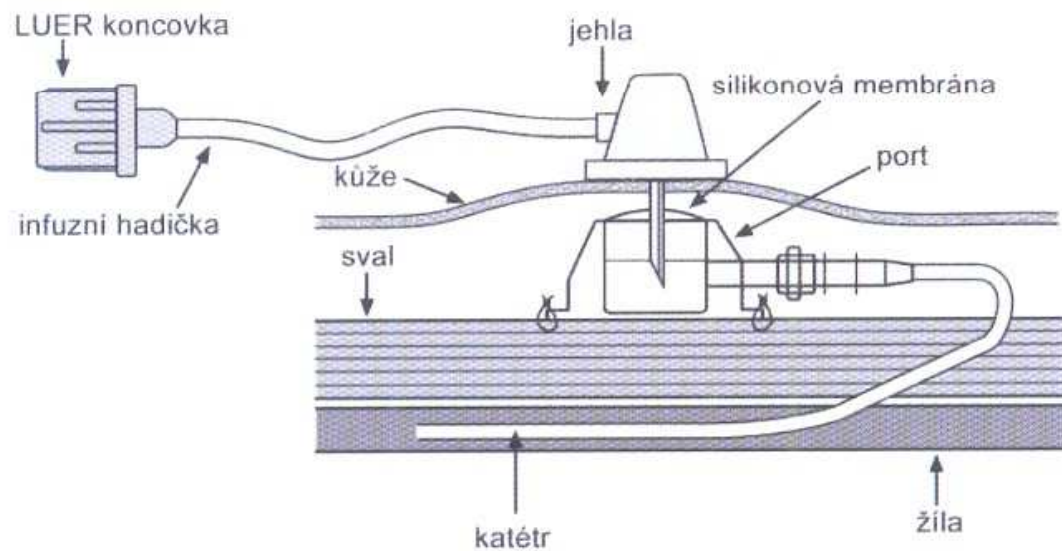
– bez jakýchkoliv dalších přísad !!!

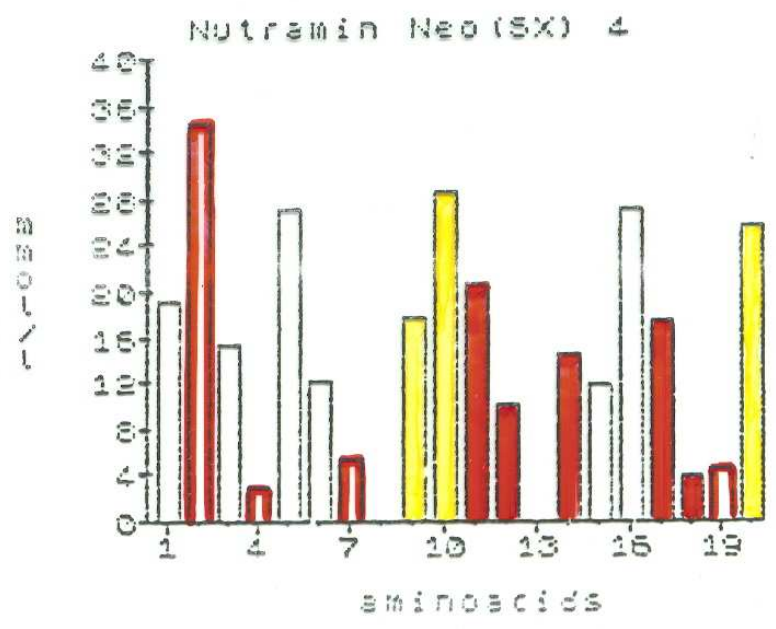
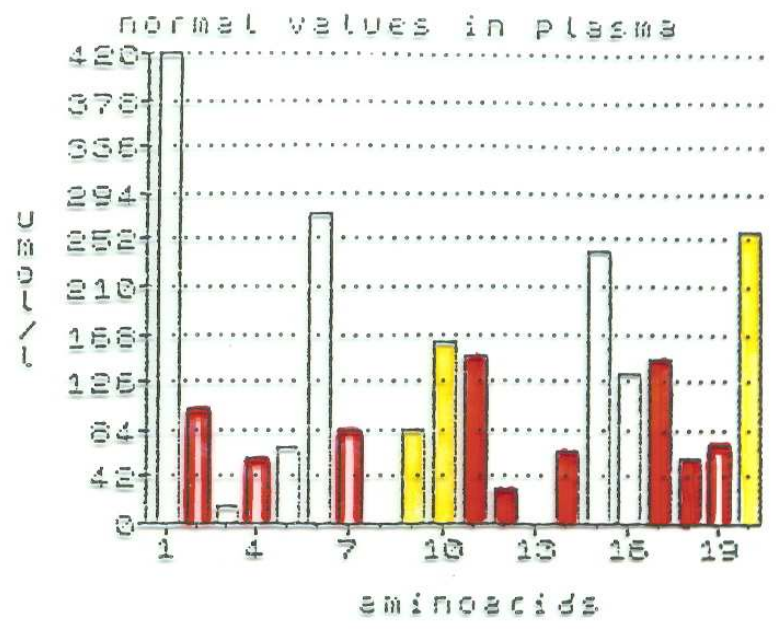

Centrální přístup:

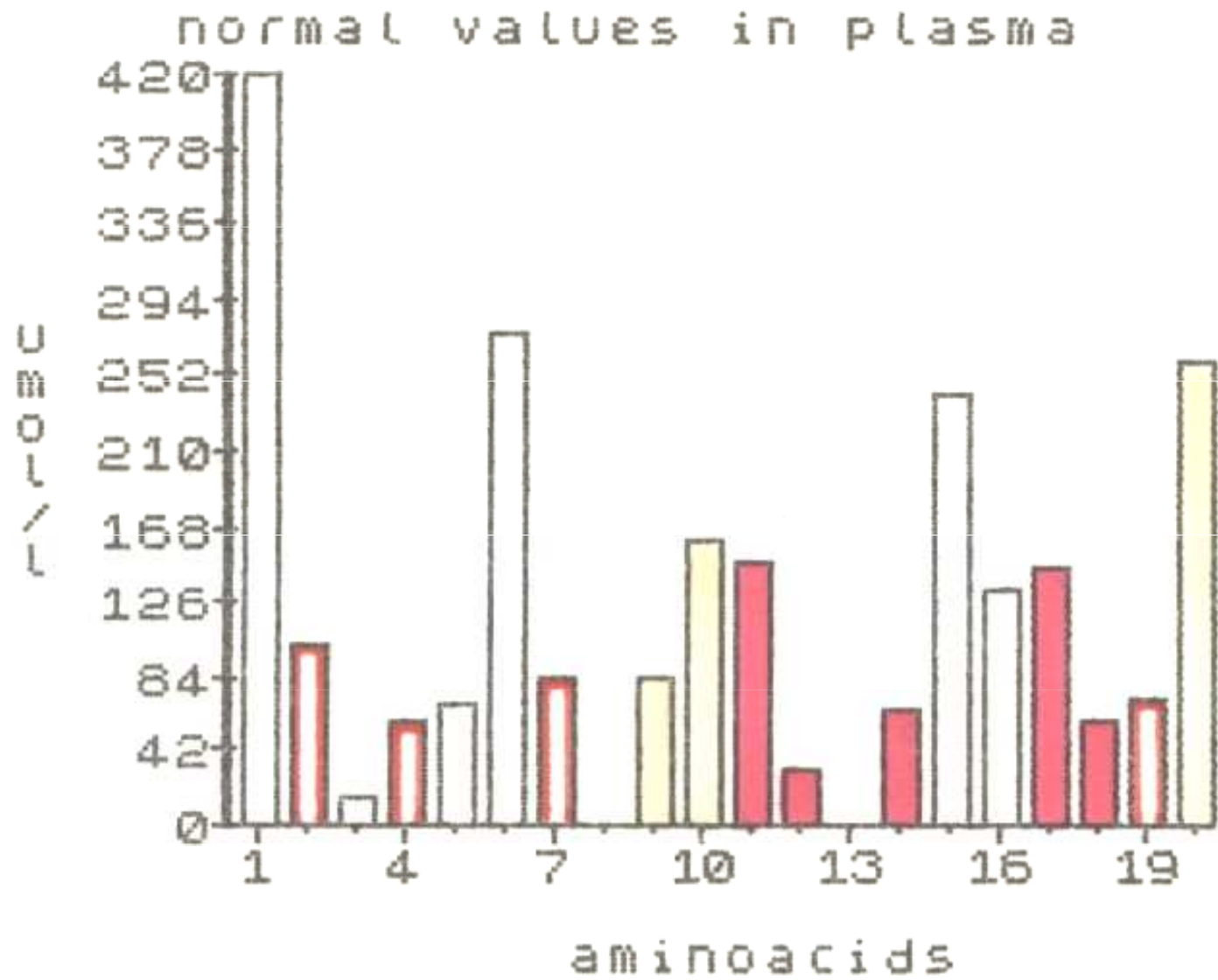
- roztoky s osmolalitou $> 850 \text{ mmol} \cdot \text{l}^{-1}$
- nutriční intervence $> 5 \text{ d}$
- nevhodné periferní žíly

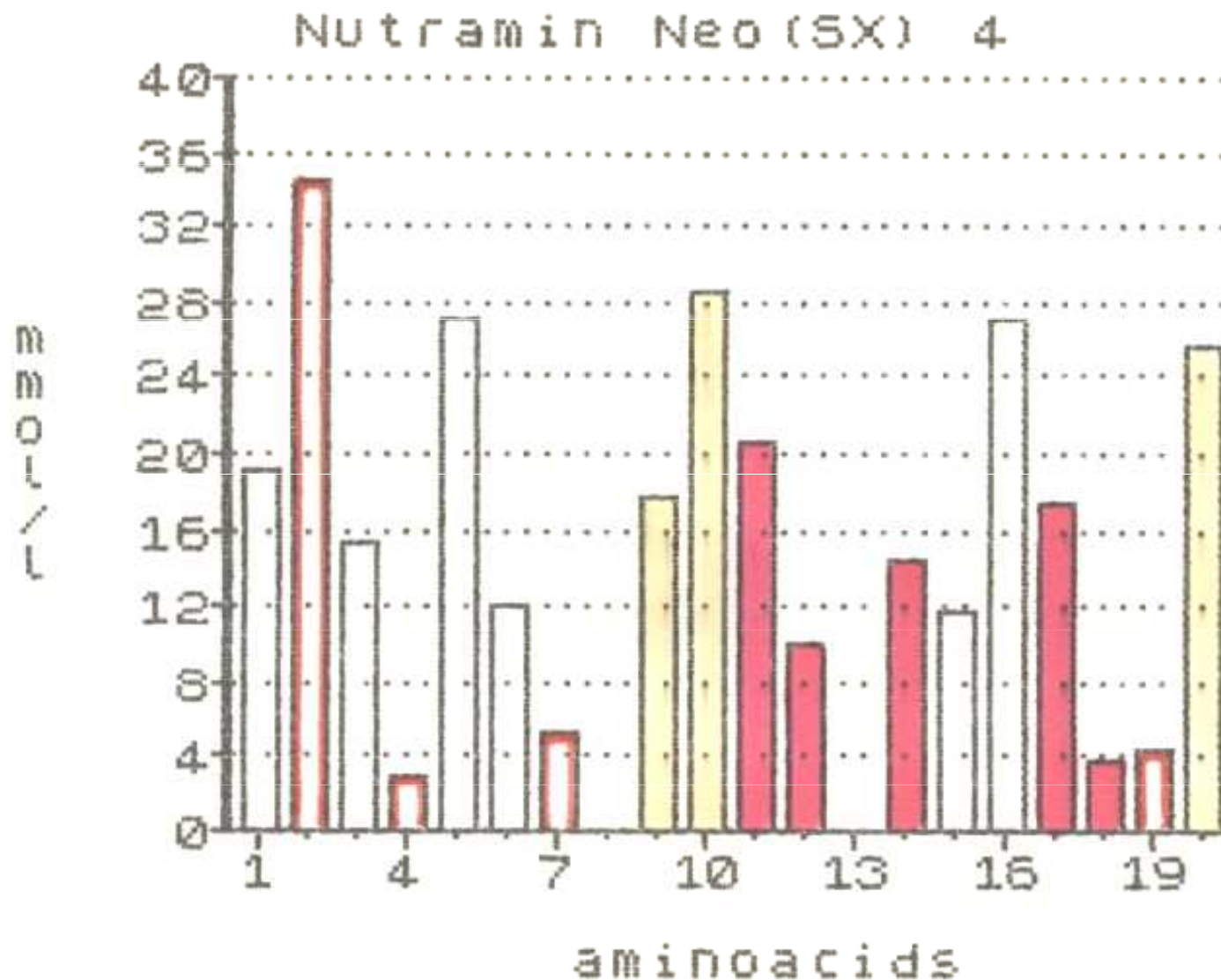
v. subclavia
v. jugularis interna
v. axillaris
v. femoralis

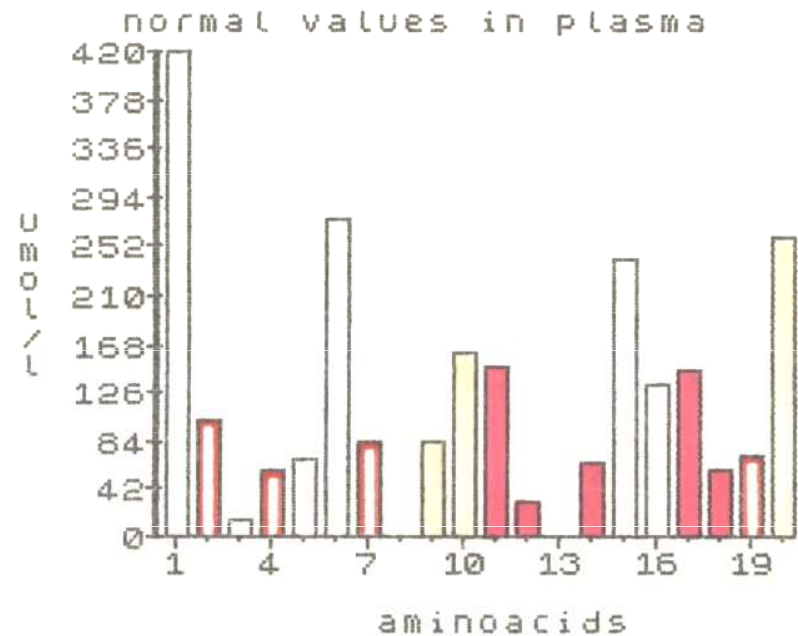
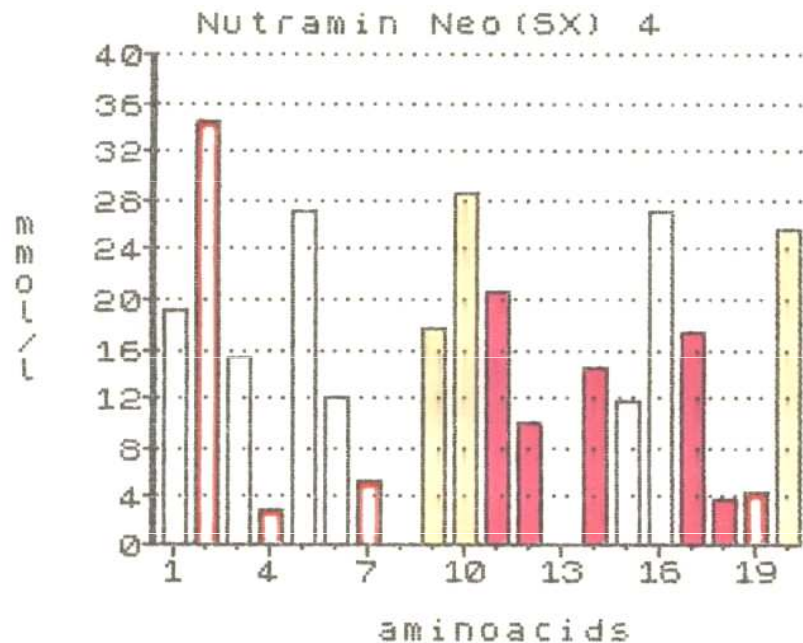

Aminogram krevní plasmy

Vyvážený roztok aminokyselin pro parenterální výživu

Udržování homeostázy metabolitů

Koncentrace a vzájemné poměry aminokyselin v infúzním roztoku jsou zvoleny podle metabolické aktivity jater pro jednotlivé aminokyseliny (i jejich skupiny) a tedy jsou zcela odlišné od aminogramu krevní plasmy.

Po průchodu směsi podaných aminokyselin játry je dosaženo stavu, odpovídajícímu normálnímu aminogramu.

Aminokyselinové infúzní roztoky:

„Nutramin“

„Neonutrin“

od r. 2006: Fresenius Kabi

www.fresenius-kabi.cz

- 1/ vyvážené aminokyselinové roztoky
- 2/ specializované
- 3/ kombinační

1/ vyvážené aminokyselinové roztoky

Nutramin Neo (SX) 4 neb 8 %

↓

(dospělí)

sorbitol + xylitol

Nutramin N (nedonošené děti)

Nutramin P (novorozenci, kojenci)

....

→ „Neonutrin“

2/ specializované aminokyselinové roztoky

Nutramin C   coma hepaticum

Nutramin U   uremia

...

NEONUTRIN®C

pro pacienty s onemocněním jater
roztok aminokyselin bez obsahu cukru

Složení kvalitativní a kvantitativní

Účinné látky

Isoleucinum	0,45 g
Leucinum	0,71 g
Lysini hydrochloridum	5,12 g
Methioninum	0,60 g
Threoninum	0,28 g
Valinum	0,67 g
Acidum asparticum	1,00 g
Acidum glutamicum	7,10 g
Argininum	12,50 g
Ornithini hydrochloridum	1,25 g
Acidum malicum	3,50 g
Magnesii sulfas heptahydricus	0,62 g
Aqua pro injectione	ad 1000 ml

Celkové aminokyseliny	28,4 g/l
Celkový dusík	6 g/l
Energetická hodnota	cca 470 kJ/l
Teoretická osmolarita	cca 310 mosmol/l
Elektrolyty	
Na ⁺	35 mmol/l
Mg ²⁺	2,5 mmol/l
Cl ⁻	35 mmol/l
SO ₄ ²⁻	2,5 mmol/l
malát	26 mmol/l
pH	4,5 - 7,0

NEONUTRIN® U

**pro pacienty s renální insuficiencí
roztok aminokyselin bez obsahu cukru**

Složení kvalitativní a kvantitativní

Účinné látky

Isoleucinum	7,00 g
Leucinum	11,00 g
Lysin acetat	9,00 g
Methioninum	9,00 g
Phenylalaninum	9,00 g
Threoninum	5,00 g
Tryptophanum	2,50 g
Valinum	7,00 g
Acetyltirosinum	0,70 g
Arginini hydrochloridum	3,00 g
Histidinum	3,96 g
Prolinum	1,00 g
Aqua pro injectione ad	1000 ml

Celkové aminokyseliny	65 g/l
Celkový dusík	8,54 g/l
Energetická hodnota	1090 kJ/l
Teoretická osmolarita	cca 520 mosmol/l
Elektrolyty Cl ⁻	14 mmol/l
acetát	44 mmol/l
pH	5,0 - 7,2

Nutriční roztoky

1. Nové standardní aminoroztoky

NEONUTRIN 5%

NEONUTRIN 10%

NEONUTRIN 15%

Neonutrin je nejmodernější roztok aminokyselin III. generace pro parenterální výživu. Receptura Neonutrinu byla sestavena tak, aby byla zajištěna optimální stimulace proteosyntézy a tím i příznivá dusíková bilance. Obsahuje 20 % větvených, 44 % esenciálních a vyvážené spektrum asistujících aminokyselin.

Obsahuje asparagin (trofické efekty podobné glutaminu), tyrosin je ve formě biologicky dostupnějšího dipeptidu-glycyltyrosinu. Vyšší je zastoupení cysteinu/cystinu (význam pro udržení buněčné antioxidační aktivity), histidinu a prolinu. Jaterní index je 3. Neobsahuje elektrolyty, je ideální pro přípravu směsí all-in-one pro parenterální výživu. Lze použít i v pediatrii u dětí od 2 let věku.

Balení: skleněná láhev – 500 ml

3. Inovované orgánově specifické aminoroztoky

NEONUTRIN C

Neonutrin C je roztok aminokyselin, kyseliny jablečné a elektrolytů, určený k léčení a prevenci encefalopatie při jaterním selhání a k úpravě metabolismu dusíku a amoniaku při jaterní nedostatečnosti. Neobsahuje cukernou složku. Možno podávat dětem i dospělým, lze použít samostatně i do all-in-one směsí pro parenterální výživu.

Balení: skleněná láhev - 500 ml

NEONUTRIN U

Neonutrin U je 6,5% roztok aminokyselin (poměr esenciálních a celkových aminokyselin 0,92). U renální insuficience jsou v plazmě i ve tkáních sníženy hladiny esenciálních aminokyselin, zejména větvených, a lysinu, z neesenciálních prolinu. Neonutrin U tuto depleci suplementuje. Při renální insuficienci je snížena tvorba argininu a histidinu. Arginin je klíčovou detoxikační aminokyselinou v metabolismu amoniaku, histidin je při renální insuficienci semiesenciální aminokyselinou nutnou k syntéze hemoglobinu a albuminu. Obě tyto aminokyseliny tvoří 10 % z celkového množství aminokyselin v přípravku. Pro blok enzymatické přeměny fenylalaninu je výhodná přítomnost tyrosinu (ve formě acetyltyrosinu). Neobsahuje cukernou složku. Možno použít samostatně i do all-in-one systémů pro parenterální výživu.

Balení: skleněná láhev - 500 ml

INFUSIA

výrobní program firmy INFUSIA byl v ČR ukončen, od r. 2006 jej pokrývá firma **FRESENIUS KABI**.

Výroba některých roztoků u nás vyvinutých zůstala zachována.

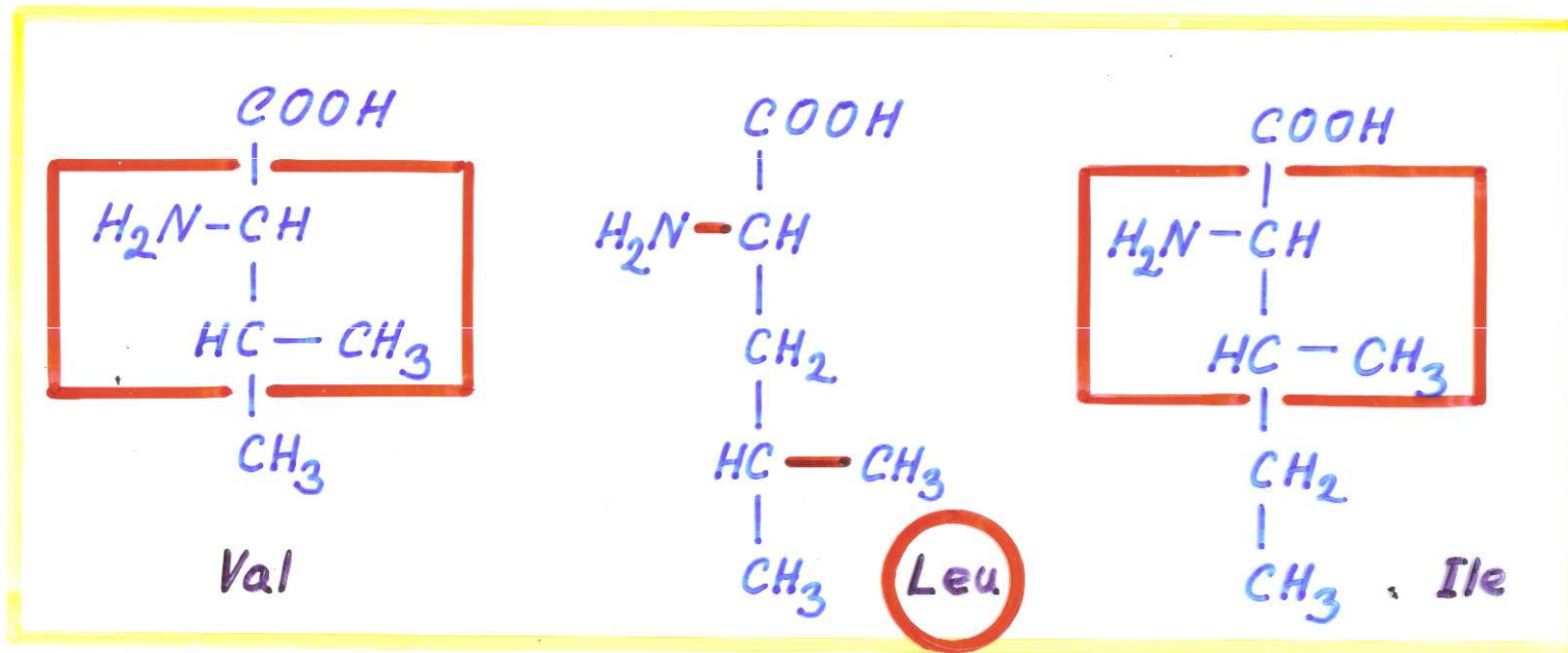
[Věnujte, prosím, pozornost obecné skladbě roztoků a jejímu zdůvodnění](#)

3/ kombinální aminokyselinové roztoky

**trvale nikoliv samostatná aplikace,
ale v kombinaci s vyváženými neb
specializovanými roztoky**

Nutramin VLI „zátěžové stavy“

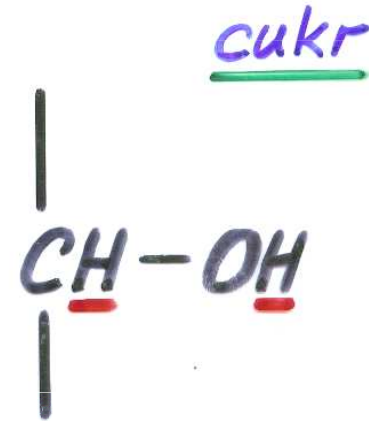
Aminokyseliny s rozvětveným uhlíkatým řetězcem („VLI“)

“BCAA”
= branched
chain
amino
acids

Triacylglyceroly (triglyceridy) :

triacylglyceroly v plasmě před podáním tukové emulze nesmí překročit 1,7 mmol / l (= horní hranice normy)

$$2/14 = \underline{14,28\%}$$

$$2/30 = \underline{6,66\%}$$

$$14,28/6,66 = 2,14$$

$$\underline{38,94 \text{ kJ/g}}$$

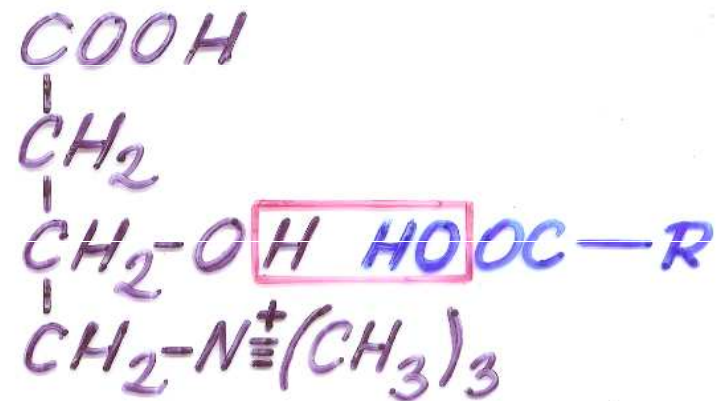
$$\underline{17,16 \text{ kJ/g}}$$

$$38,94/17,16 = 2,27$$

LCT

long chain triglycerides
triacylglyceroly s dlouhým řetězcem
C > 12

karnitin

MCT

medium ....

tag se středním řetězcem

C ~ 6-12

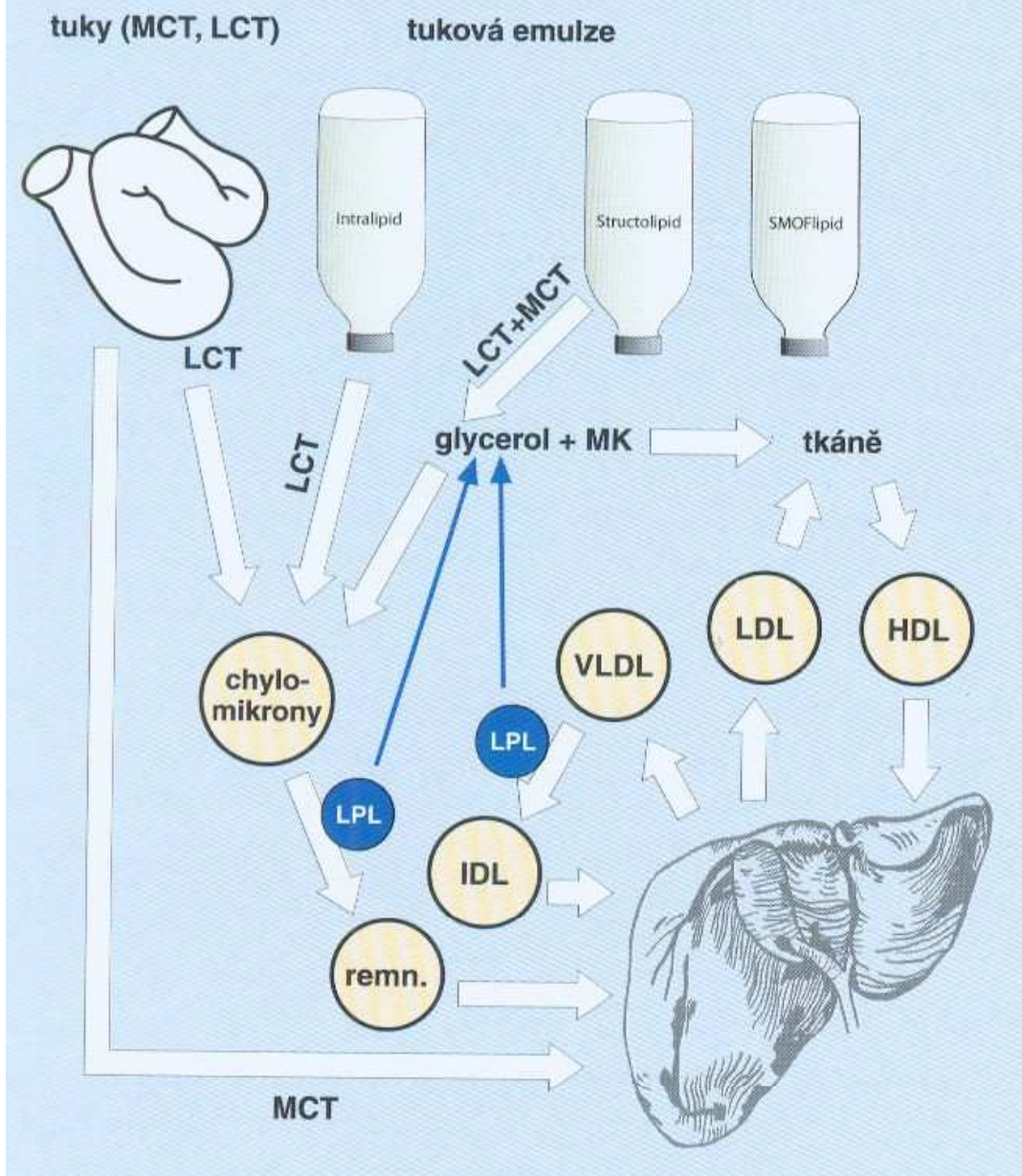
sojový olej, olivový olej
(viz dále Intralipid)

MCT/LCT

MCT → kokosový olej

„strukturované lipidy“ - vyvážený poměr obou typů,
= syntetické triacylglyceroly

Metabolismus tuků

Intralipid 20 %

(100, 250 a 500 ml
izotonická emulze)

- sojový olej (triacylglycerol, typ LCT)
- vaječný lecitin (emulgátor)
- glycerol (osmotická složka)

existuje od 60. let !!!

Kombinovaná porucha ABR

Mixed disorder of ABE

těhotenství / pregnancy

MAc

0

MAIk

zdánlivě normální stav
seemingly normal state

hlad / starvation

ketoacidóza / ketoacidosis

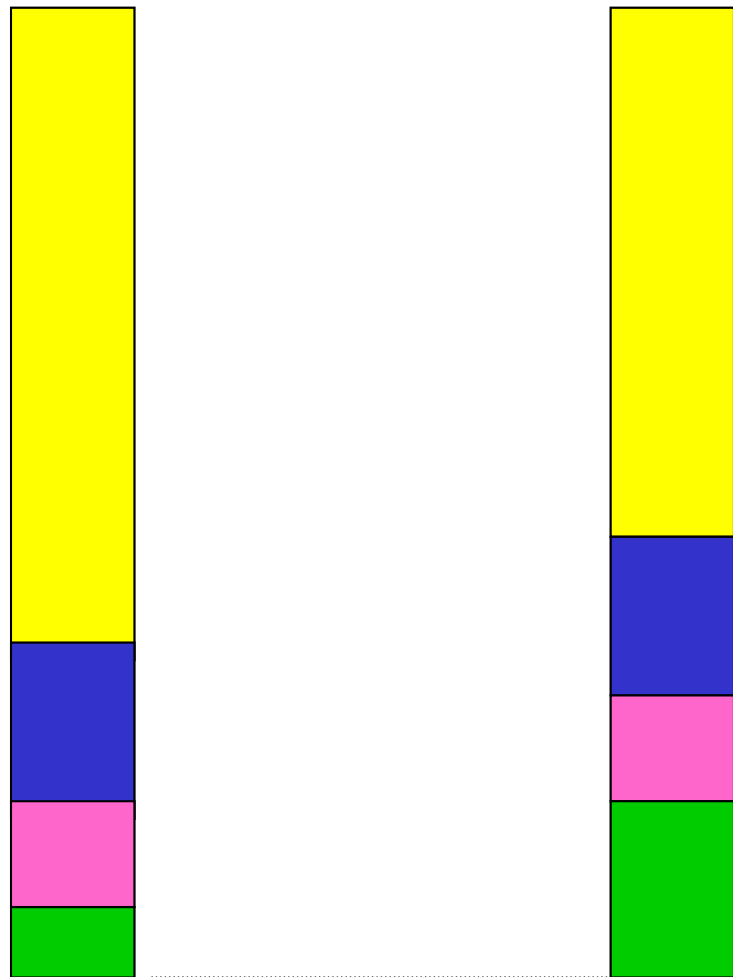
zvracení / vomiting

hypochlor(id)emic/ká MAIk

$\uparrow [RA] \approx \downarrow [Cl^-]$

Kombinovaná porucha (MAIk + MAc):

normální stav

porucha

úbytek chloridů (žlutě)
může být kompenzován
odpovídajícím zvýšením
reziduálních aniontů
(zeleně), ostatní anionty
nezměněny → normální
parametry ABR ;
(jindy jedna z poruch
převládá ...)

(např. zvracení v těhotenství →
hypochloremická alkalóza + hladová
ketoacidóza)

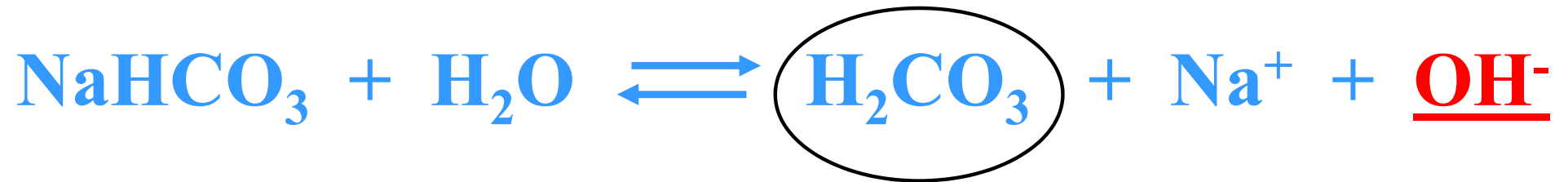
Parametry ABR a ionty

Stanovení parametrů ABR zpravidla vždy doplňujeme stanovením koncentrace iontů:

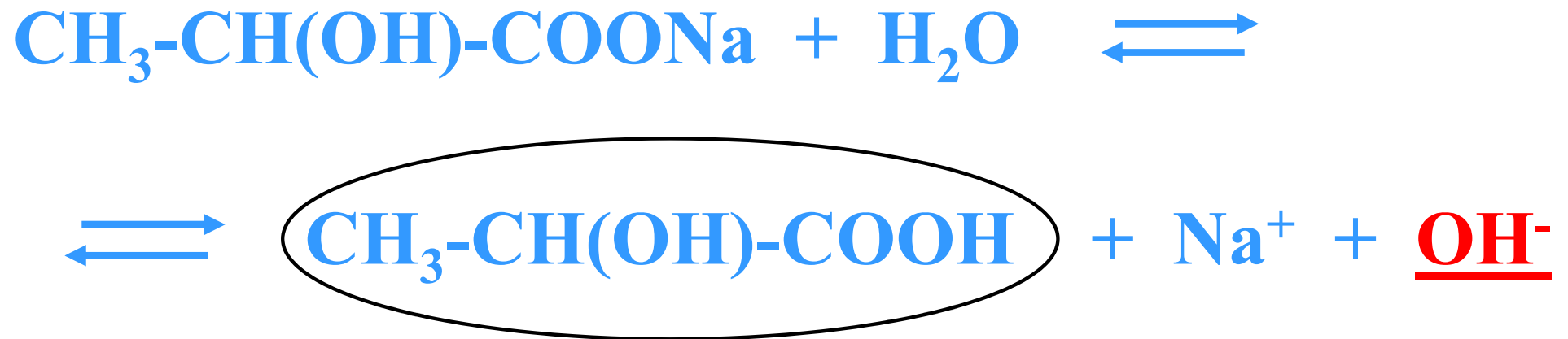
$[\text{Na}^+]$	($\sim 140 \text{ mmol} \cdot \text{l}^{-1}$)
$[\text{K}^+]$	($\sim 4,4 \text{ mmol} \cdot \text{l}^{-1}$)
$[\text{Cl}^-]$	($\sim 100 \text{ mmol} \cdot \text{l}^{-1}$)

Odchylka chloridů od normy má základní význam pro rozpoznání typu kombinované poruchy ABR.

Hydrogenuhlíčan („bikarbonát“):

Natrii lactas (mléčnan sodný):

vs. laktátová acidóza !

v důsledku hydrolýzy obě látky reagují zásaditě

Elektrolytové infúzní roztoky

- okyselující

Roztok (1000 ml)	Na ⁺ (mmol)	K ⁺ (mmol)	Cl ⁻ (mmol)	HCO ₃ ⁻ (mmol)	Ca ²⁺ (mmol)	Mg ²⁺ (mmol)
F 1/1	154		154 (zv)			
R 1/1	147	4,0	156 (zv)		2,3	

F = infusio natrii chloridi isotonica, infusio “fysiologica”

R = infusio Ringeri

zv = zvýšen (ve srovnání s krevní plasmou)

poměr [Cl⁻] / [Na⁺]: plasma krevní   100 / 140 = 0,71
F 1/1   154 / 154 = 1   (zv)
R 1/1   156 / 147 = 1,06 (zv)

Elektrolytové infúzní roztoky

- alkalizující

Roztok (1000 ml)	Na ⁺ (mmol)	K ⁺ (mmol)	Cl ⁻ (mmol)	HCO ₃ ⁻ (mmol)	Ca ²⁺ (mmol)	Mg ²⁺ (mmol)
RL 1/1	130	4,0	110	(27,6)	1,8	
H 1/1	130	5,4	112	(27)	0,9	1,0
D 1/1	121	36 (zv !)	104	(53 !)		
EL 1/1	140	4,0	103	(48 !)		

RL = infusio Ringeri cum natrii lactate

H = infusio Hartmanni

D = infusio Darrowi

EL = infusio electrolytica cum natrii lactate

1/1 = neředěný roztok, (existují roztoky např. s poloviční koncentrací "1/2")

Roztoky zabezpečující dodávku plných elektrolytů

INFUSIO NATRII CHLORATI ISOTONICA

Základní infusní roztok s obsahem sodíkových a chloridových iontů.

Balení: skleněná láhev - 100 ml, 250 ml, 400 ml, 500 ml

PE láhev - 500 ml, 500 ml k oplachům

PVC vak - 100 ml, 250 ml, 500 ml, 1000 ml, 2000 ml

INFUSIO HARTMANNI

Standardní přibližně izosmotický infusní roztok s obsahem základních kationtů a laktátu. Vzhledem k vyváženému poměru koncentrací chloridového a laktátového aniontu, který se v organismu mění na bikarbonát, nemá podání roztoku významný vliv na acidobazickou rovnováhu, působí jen velmi mírně alkalizačně. Laktát je energetickým zdrojem při nepoškozených jaterních funkcích.

Balení: skleněná láhev - 500 ml

INFUSIO DARROWI

Základní izosmotický elektrolytový roztok se zvýšeným obsahem kalia a laktátu. Laktát se v organismu metabolizuje na bikarbonát, takže podání roztoku působí mírně alkalizačně. Laktát přispívá k energetické bilanci, doplnění ztrát tělesných tekutin u stavů s hypokalemií a acidózou nebo se sklonem k acidóze.

Balení: skleněná láhev - 500 ml

INFUSIO RINGERI

Základní izosmotický infusní roztok, který po podání působí mírně acidifikačně. Pro doplnění vody a elektrolytů při dehydrataci se zvýšenými ztrátami natria, při hypovolémii z vazodilatace. Iontová rovnováha je závislá na vylučování jednotlivých iontů ledvinami a podléhá zejména mineralokortikoidní regulaci. Vodní homeostáza je řízena antidiuretickým hormonem.

Balení: skleněná láhev - 500 ml

INFUSIO RINGERI - laktát

Základní přibližně isoosmotický infusní roztok s obsahem základních iontů a laktátu. Vzhledem k vyváženému poměru koncentrací chloridového a laktátového aniontu působí jen velmi mírně alkalizačně, nemá významný vliv na acidobazickou rovnováhu.

Balení: skleněná láhev - 500 ml

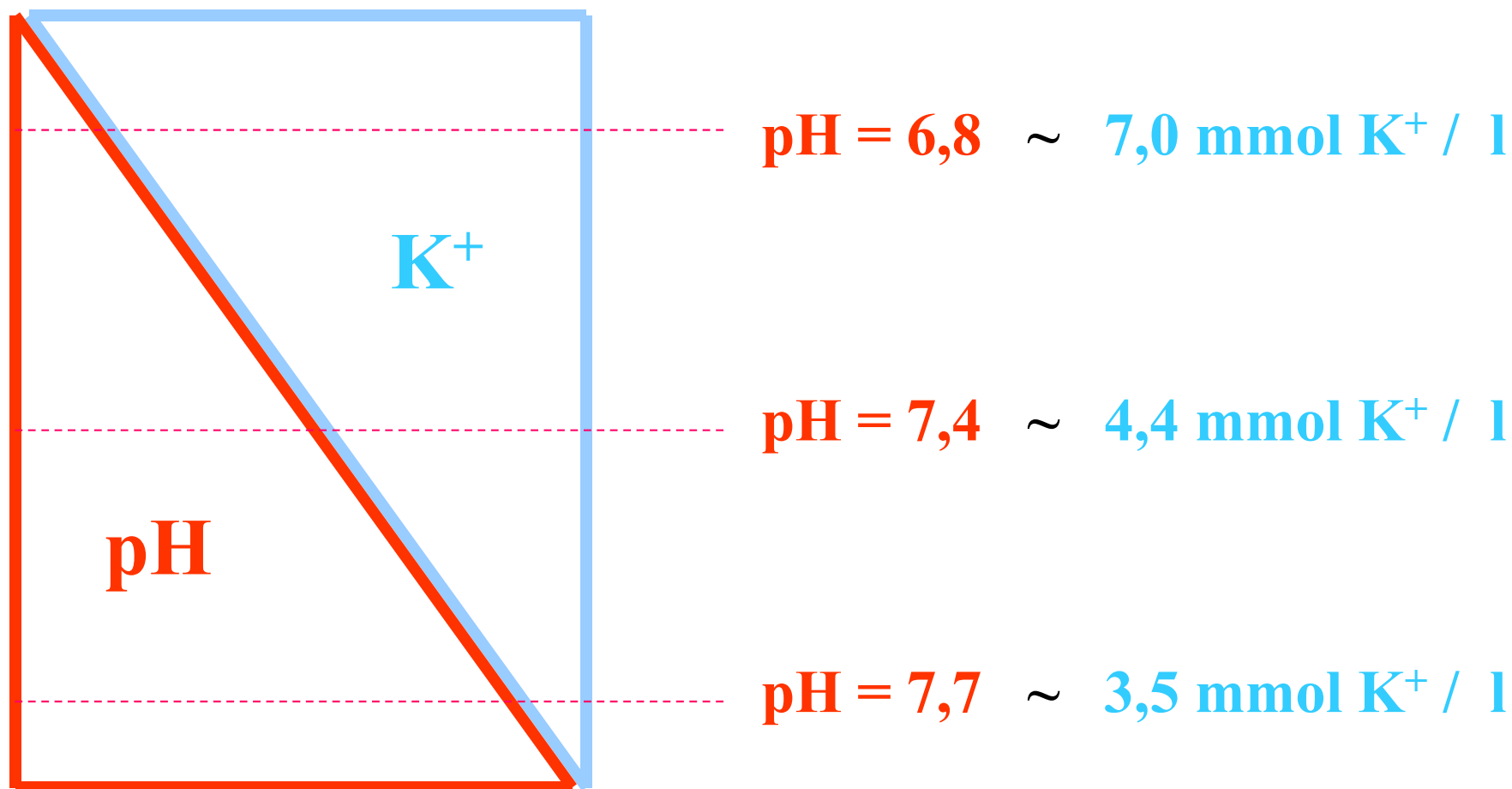

Koncentrace elektrolytů v plasmě :

Krevní plasma	Na ⁺ mmol . l ⁻¹	K ⁺ mmol . l ⁻¹	Cl ⁻ mmol . l ⁻¹	HCO ₃ ⁻ mmol . l ⁻¹	Ca _{total} mmol . l ⁻¹	Mg ²⁺ mmol . l ⁻¹
rozpětí	130 – 143	4,0 – 5,5	95 -107	21 – 27	2 – 3	0,7 – 1
průměr	137 (140)	4,4	101 (100)	24	2,5	„1“

Koncentraci K^+ lze hodnotit jen se znalostí pH :

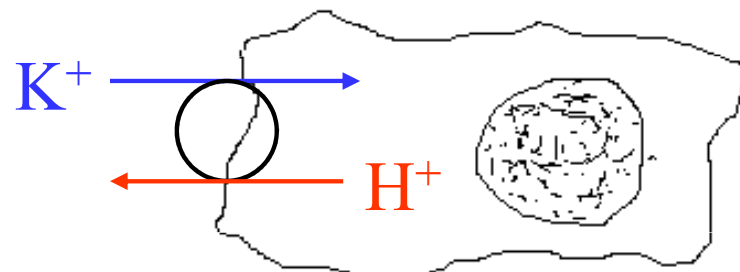

Uvedeny jsou krajní dosažitelné hodnoty pH a jeho normální hodnota. Zásoba K^+ v těle při změně pH zůstává zpočátku shodná, mění se však distribuce K^+ v kompartmentech.

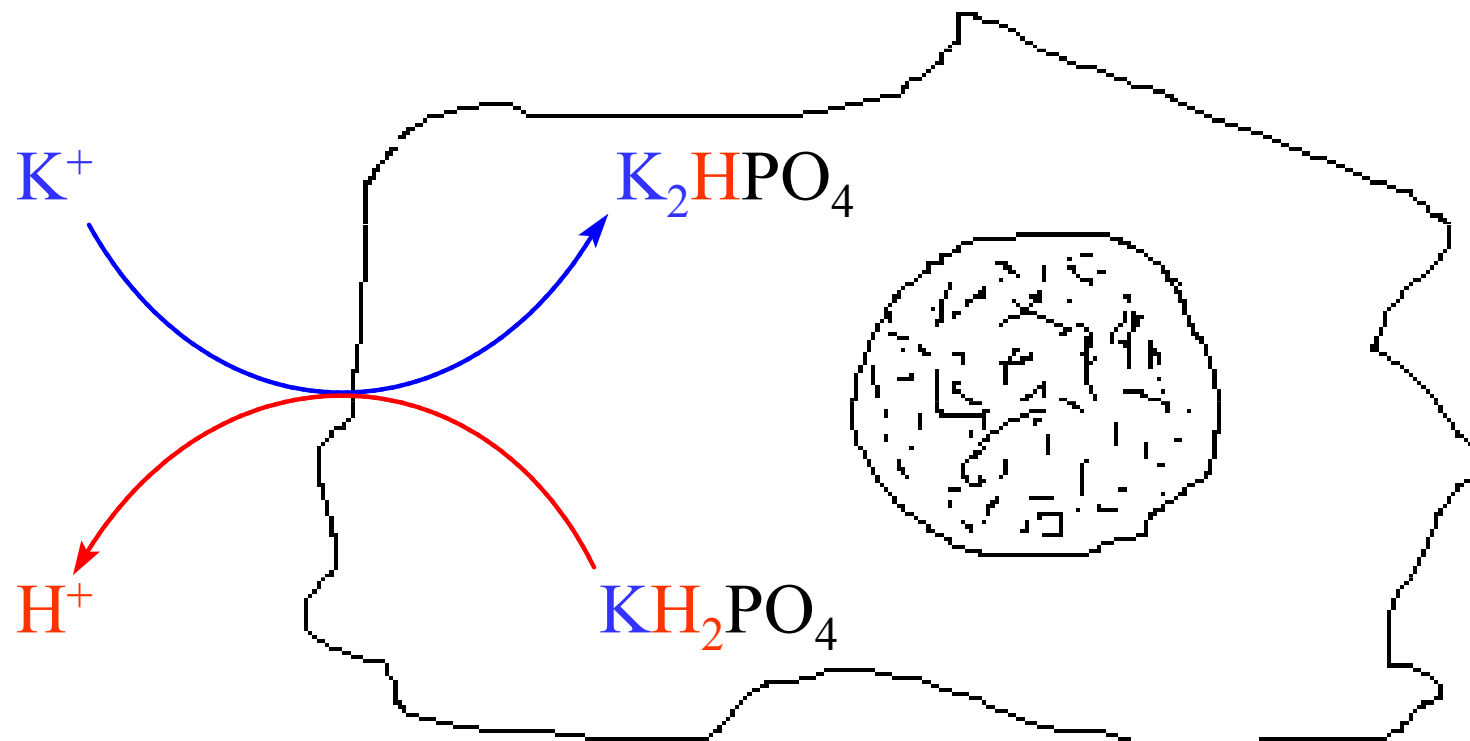
Hyperkalemie při acidóze později vede k renálním ztrátám K^+ .

Je to *deplece* K^+ při současné *hyperkalemii* (!!!)

Směna K^+ / H^+ mezi buňkou a ECT (1) :

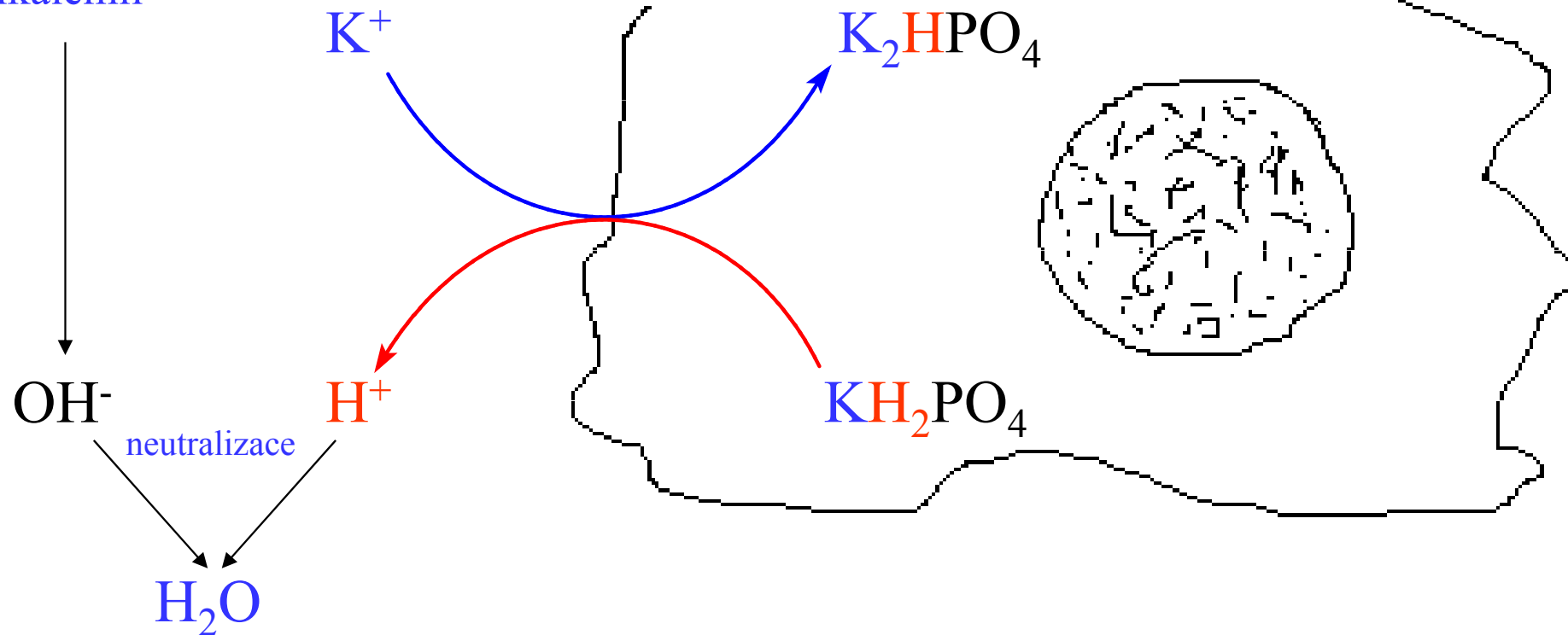
- formálně antiport v buněčné membráně
- zachování elektroneutality
- homeostasa pH v ECT (viz dále)

Směna K^+ / H^+ mezi buňkou a ECT (2) :

① znázorněná směna je podporována alkalémií

② důsledek bude hypokalemie

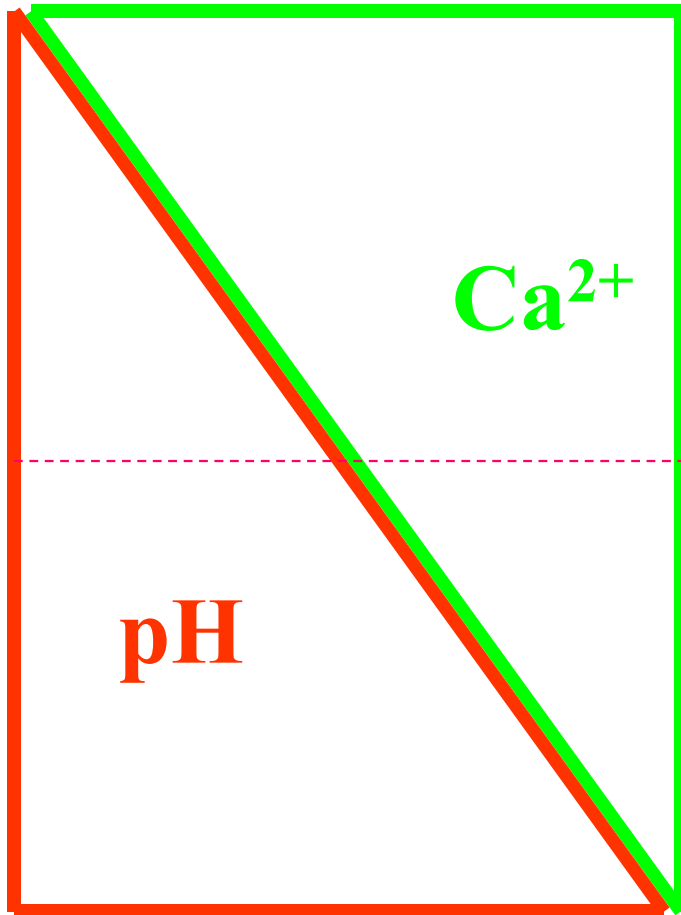
③ porucha je „hypokalemická alkalóza“

④ opačně: za acidémie/acidózy bude hyperkalemie

(viz následující přednášky)

$$\frac{[HPO_4^{2-}]}{[H_2PO_4^-]} = \frac{4}{1} \quad (\text{pro pH} = 7,40)$$

Ionizovaný vápník a pH (1) :

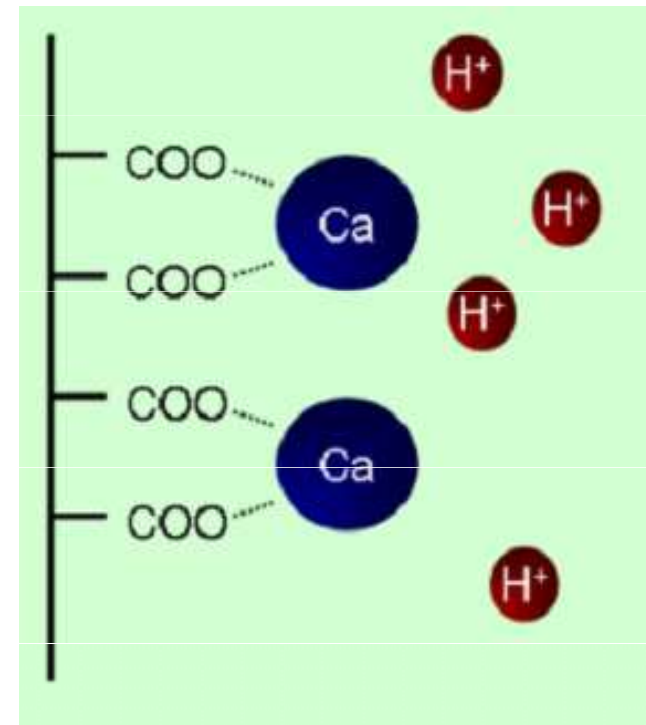
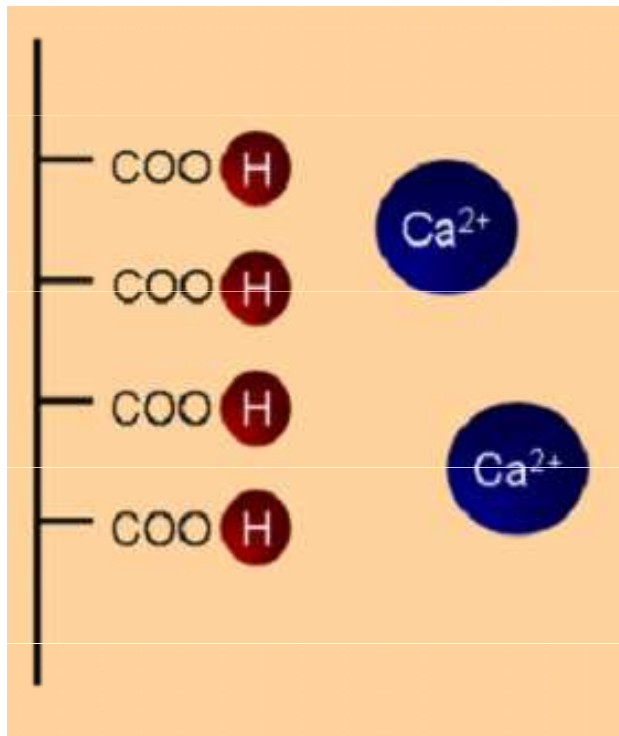

$$\text{pH} = 7,4 \sim 1,25 \text{ mmol Ca}^{2+} / \text{l}$$

$$[\text{Ca}^{2+}] \approx 1/2 [\text{Ca}_{\text{total}}]$$

Ionizovaný vápník a pH (2) :

kyselé prostředí

(„nadbytek“ H⁺ iontů) :

H⁺ se váží na všechny funkční skupiny, kde je to dle rovnovážných konstant možné → nedostává se vazebných míst pro Ca²⁺ → [Ca²⁺] je vysoká .

zásadité prostředí

(„nedostatek“ H⁺ iontů) :

H⁺ disociují z funkčních skupin, kde byly navázány → na takto uvolněná vazebná místa se váží Ca²⁺ → [Ca²⁺] je nízká .

Při stanovení ionizovaného vápníku se proto často provádějí korekce na pH a na koncentraci albuminu v plasmě .

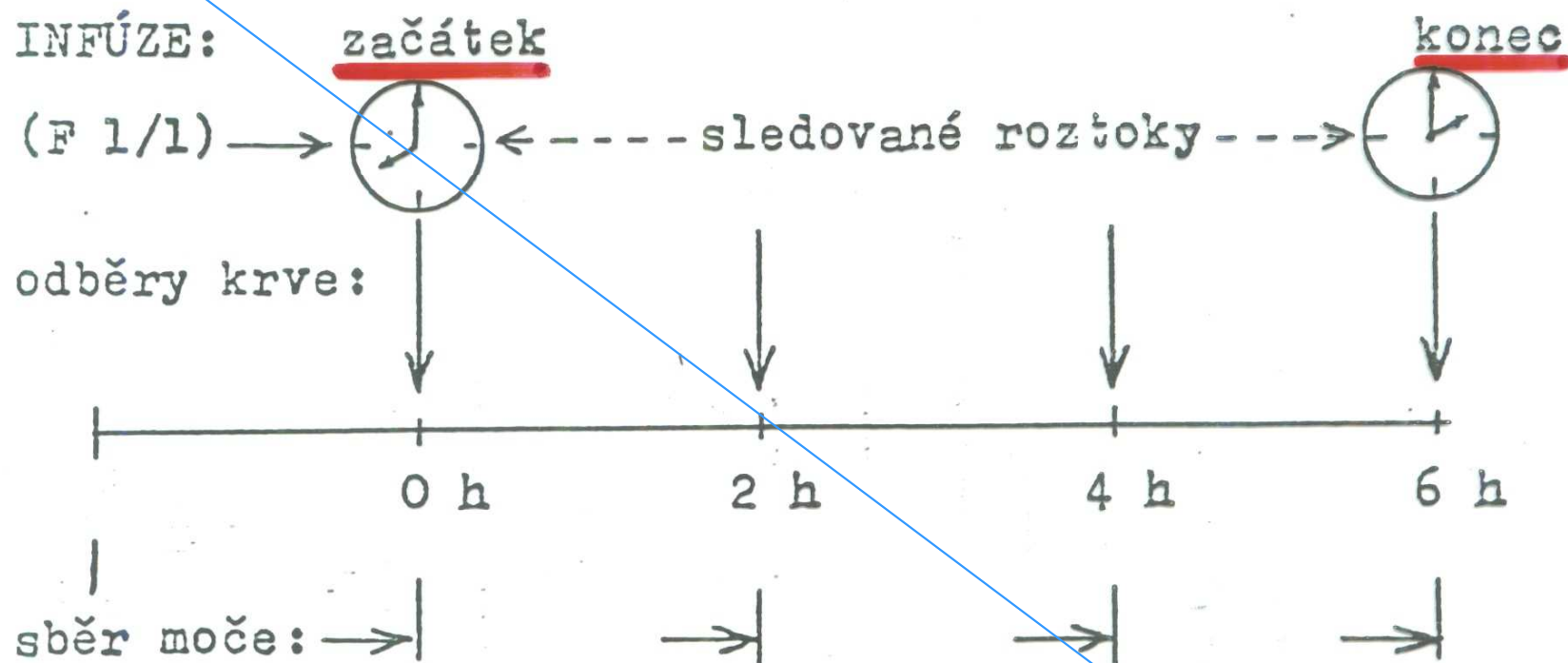
Příklad metabolické studie
vhodnosti skladby infúzních roztoků
pro úplnou parenterální výživu,
zátěžový stav

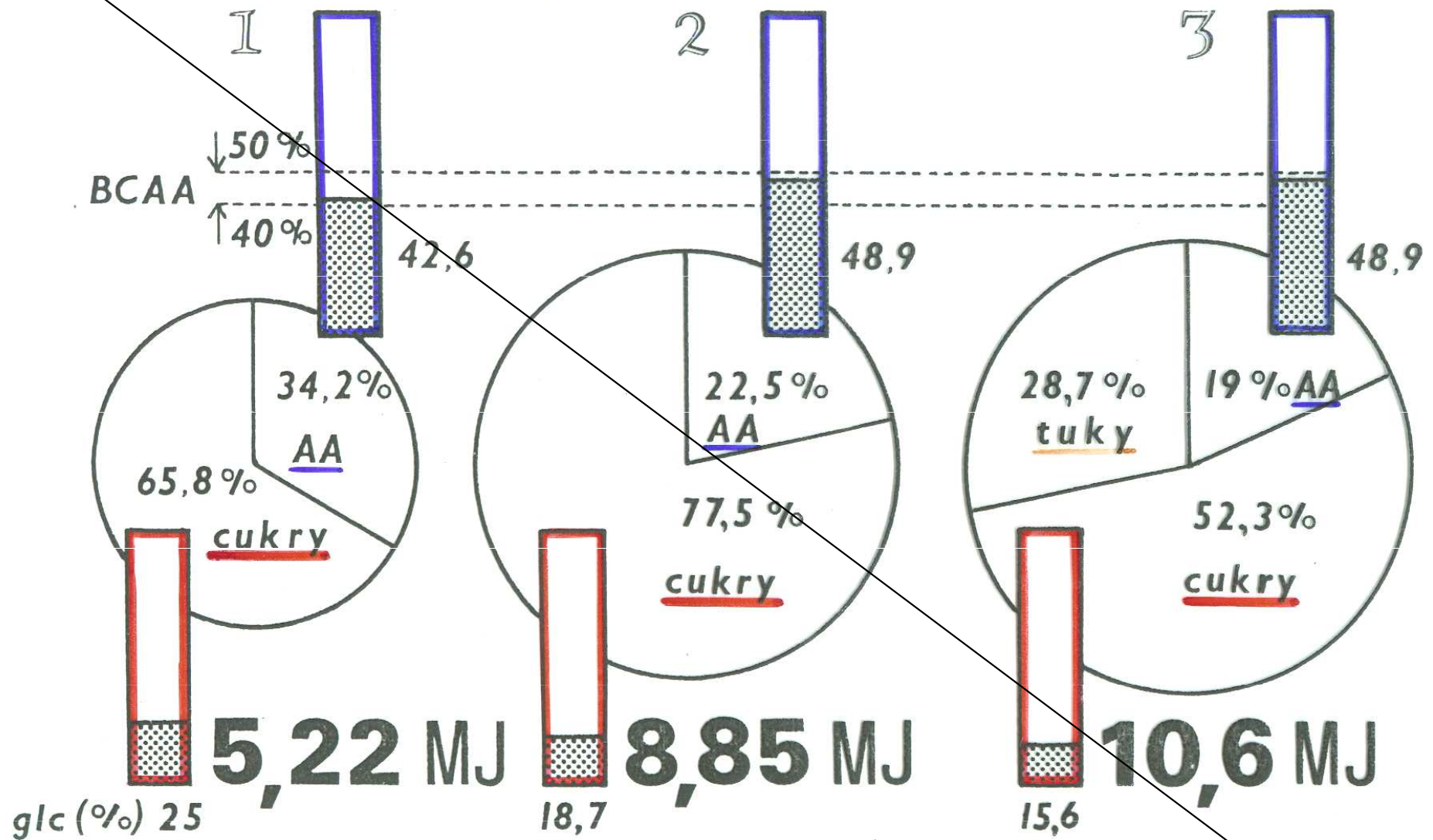
(obr. 74– 82)

Zvolené podmínky studia infúzí:

- 1/ isoenergetické (kJ)
- 2/ isovolumové (ml)
- 3/ isonitrické (g N)
- 4/ isoiontové (mmol iontů)
- 5/ isofazické (fáze odpovědi po traumatu)
- 6/ isochronické (denní doba)

uspořádání infúzních pokusů

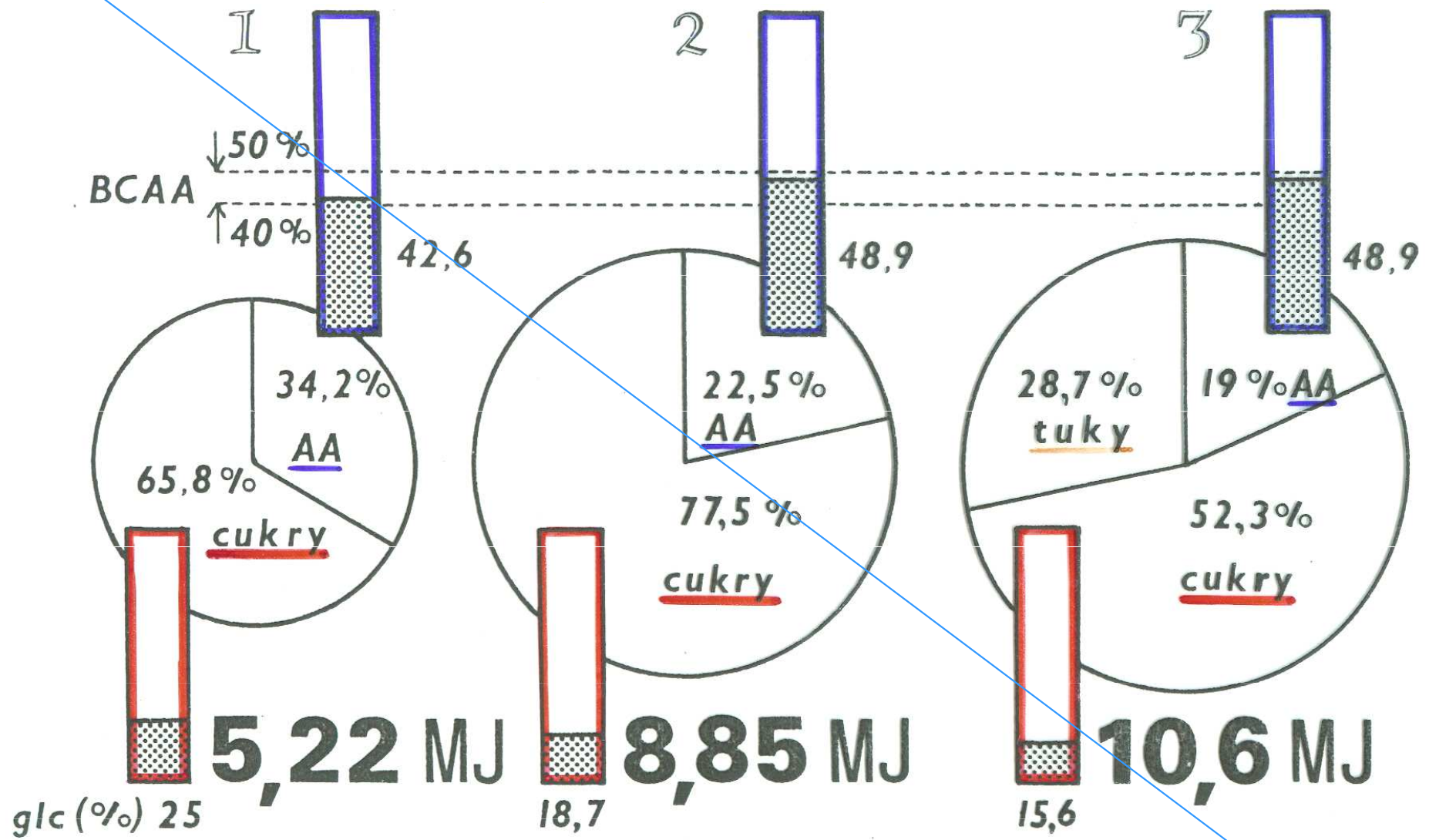

1. etapa / 1st stage :

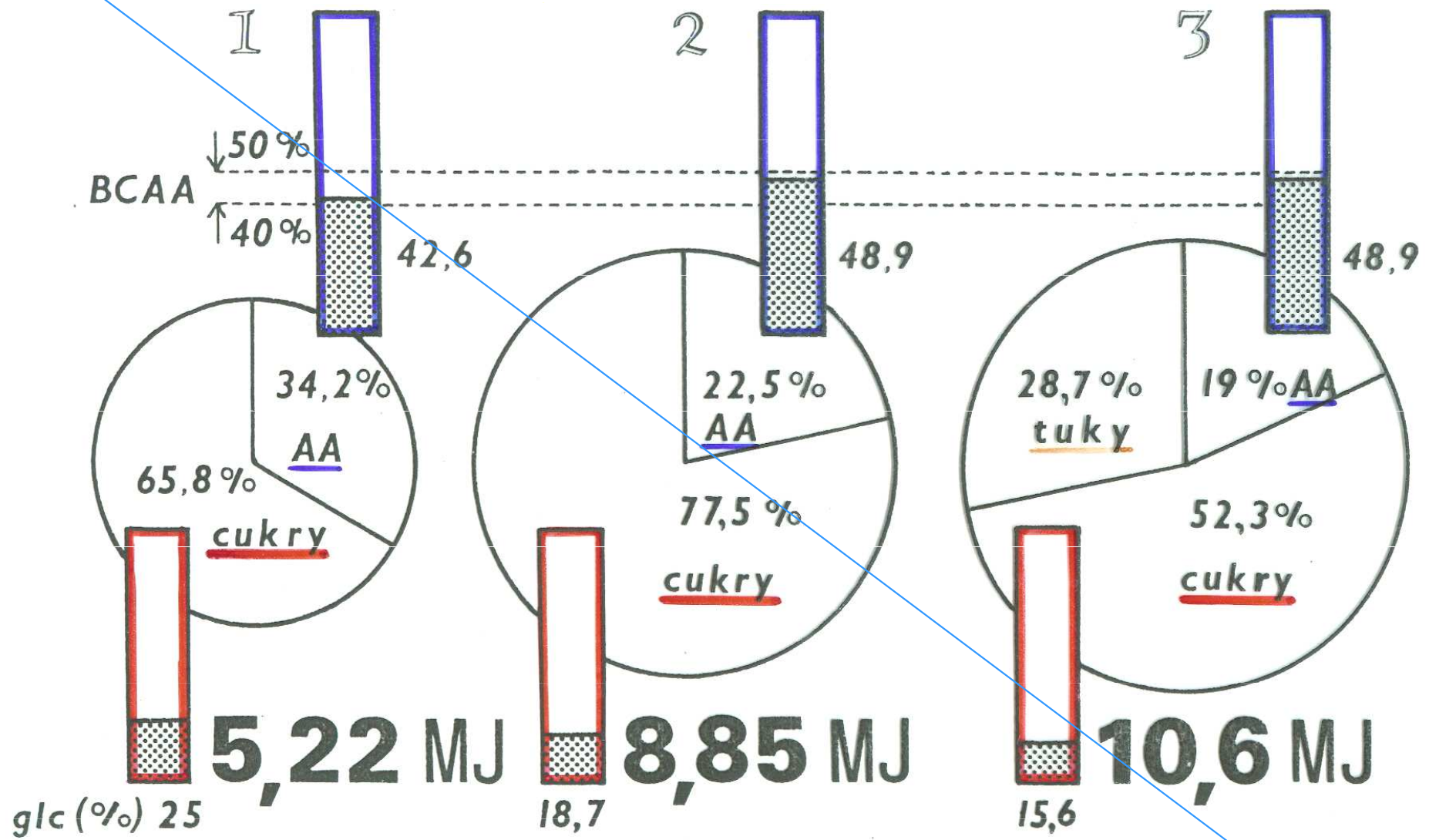

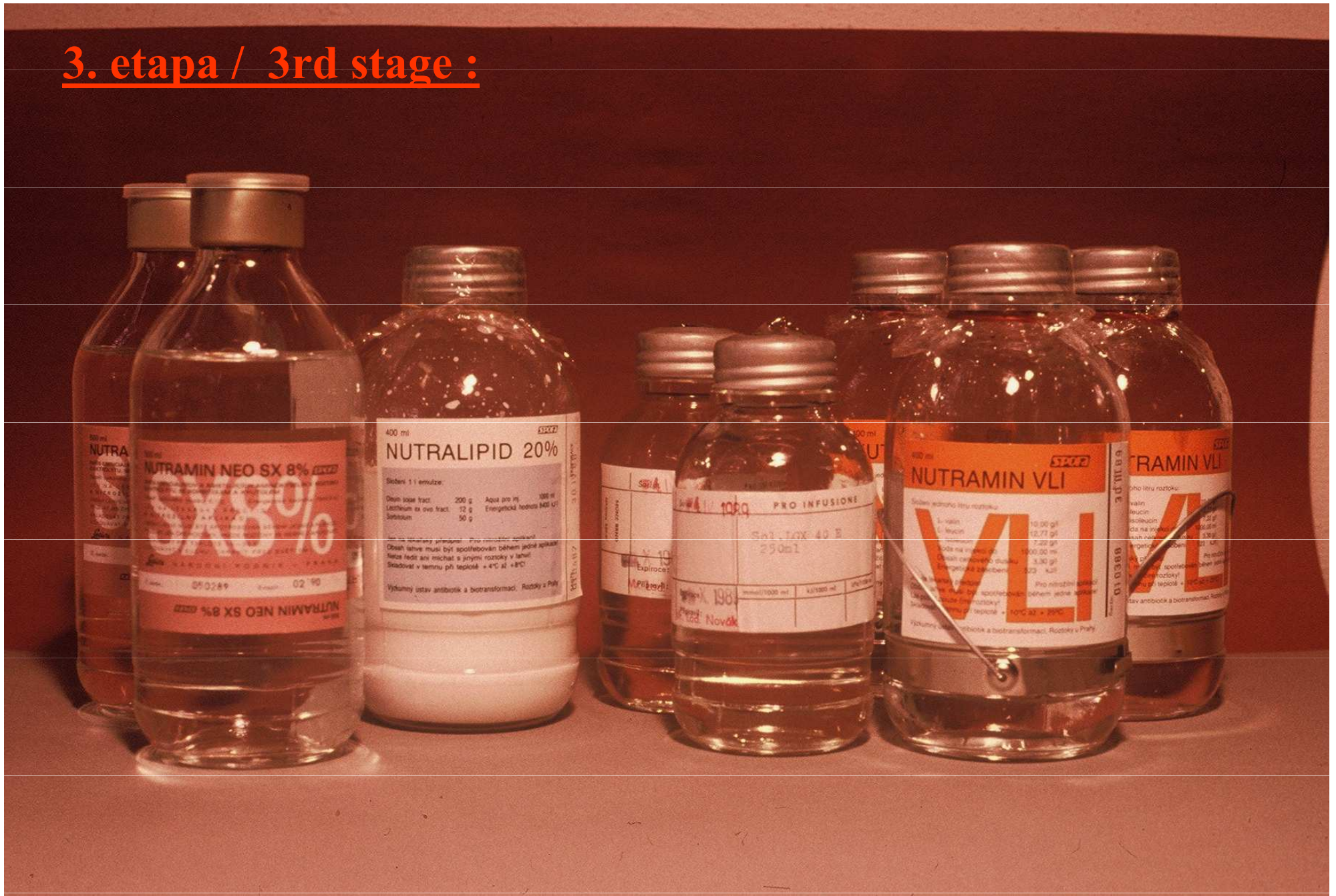
2. etapa / 2nd stage :

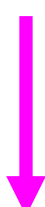

3. etapa / 3rd stage :

Korekční vzorec pro úhradu vody za hypernatremie

$$\text{H}_2\text{O (litry)} = \frac{[\text{Na}^+] - 140}{140} \cdot \text{CTV}$$

**60 %
hmotnosti**

(empirický vzorec)

Roztoky zabezpečující dodávku volné vody

INFUSIO GLUCOSI 5%

INFUSIO GLUCOSI 10%

Infusní roztoky glukózy, určené k doplnění ztrát vody v organismu, jako nosné roztoky pro léčiva (5%, 10%). Zajištění nutriční potřeby organismu společně s roztoky aminokyselin, případně i tukových emulzí v systémech parenterální výživy.

Balení: 5% a 10% roztoky - skleněná láhev - 100 ml, 250 ml, 400 ml, 500 ml

- PE láhev - 500 ml

- PVC vak - 250 ml, 500 ml, 1000 ml

20% roztok - skleněná láhev - 500 ml

40% roztok - skleněná láhev - 500 ml

INFUSIO SORBITOLI 5%

INFUSIO SORBITOLI 10%

Vodné roztoky sorbitolu bez přísady elektrolytů. Sorbitol je alkoholický cukr, po intravenózním podání se metabolizuje převážně v játrech na fruktózu, jako zdroj energie lze použít ve výjimečných indikacích.

Balení: skleněná láhev - 500 ml

Korekční vzorce: deficit chloridů

$$Cl^-_{(mmol)} \rightarrow 0,3 \cdot BE_{STD} \cdot hmotnost (kg)$$

(empirický vzorec)

Korekční vzorce:

deficit hydrogenuhličitanu
(„bikarbonátu“)

$$\text{HCO}_3^- (\text{mmol}) \rightarrow \frac{1}{8} \cdot \text{deficit HCO}_3^- \cdot \text{hmotnost (kg)}$$

↓
(24 - HCO₃⁻)

(empirický vzorec)

Korekční vzorce: deficit draselných iontů

K^+
(mmol)

1) $\rightarrow ECT \cdot (4,4 - K^+) \cdot 3 + \text{substituce}$
denních ztrát

2) $\rightarrow ECT \cdot (4,4 - K^+)$
~pH!

katabolismus	diureza
ABR	
~~x~~	n

+	+	↓ jen ně- kolik hod

pH = 7,4 $\rightarrow$ $K^+ = 4,4 \text{ mmol/l}$
pH = 7,5 $\rightarrow$ $K^+ = 3,8 \text{ mmol/l}$

(empirický vzorec)

Roztoky ovlivňující a udržující krevní objem

DEXTRAN 6% ve fyziologickém roztoku

6% roztok vysokomolekulárního polysacharidu dextransu o průměrné molekulové hmotnosti M_r 70 000 v izotonickém roztoku chloridu sodného. Podstatou jeho účinku je schopnost vázat velké množství vody, která spočívá v koloidně osmotickém a onkotickém efektu dextransu podobně jako u plazmy. Dextran 6% je dočasná náhrada krevní plazmy u stavů, kde došlo ke ztrátám krevní tekutiny.

Balení: skleněná láhev - 500 ml
PE láhev - 500 ml

RHEODEXTRAN 10% ve fyziologickém roztoku

RHEODEXTRAN 10% v glukózovém roztoku

10% roztok polysacharidu dextransu o průměrné molekulové hmotnosti M_r 40 000 v izotonickém roztoku chloridu sodného nebo v 5% roztoku glukózy. Koloidní náhražka krevní plazmy se střednědobým plazmaexpanzivním účinkem, objem cirkulující krve zvyšuje až o 150 % podaného objemu. Má vyšší koloidně osmotický tlak než plazma, což vede k přesunu tekutiny do cévního řečiště také z vlastních zdrojů tělesných tekutin. Má specifický vliv na kapilární cirkulaci, zlepšuje rheologické vlastnosti krve, snižuje viskozitu krve a usnadňuje tkáňovou perfusi.

Balení: skleněná láhev - 500 ml

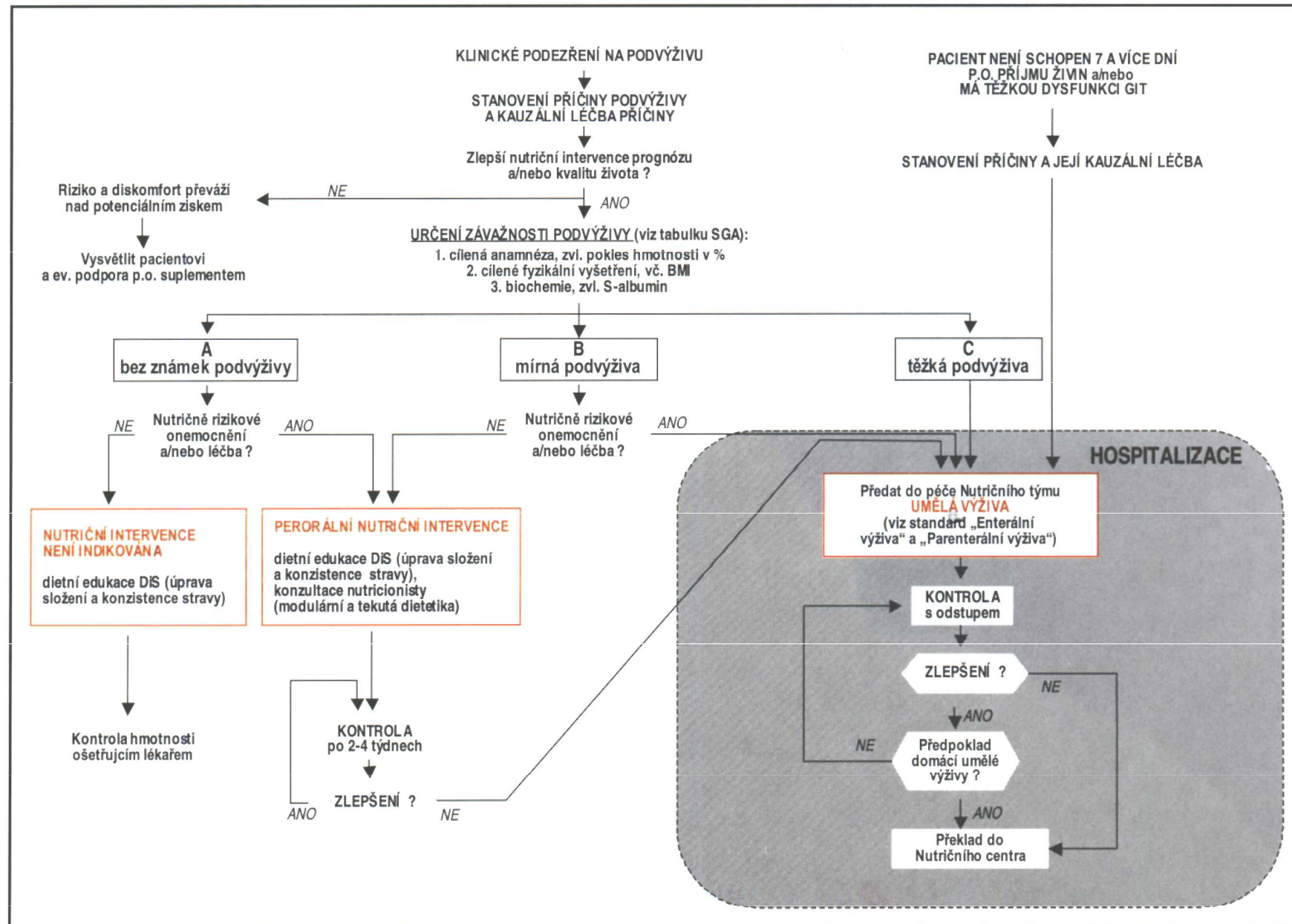
TENSITON

Tensiton představuje kombinaci vysoce osmoticky účinného hypertonického roztoku chloridu sodného s lehce hyperonkoticky účinným roztokem vysokomolekulárního polysacharidu dextransu 70. Je určen pro rychlou resuscitaci oběhu malými dávkami ("small volume resuscitation"). Jedná se o postup, který představuje moderní trend v intenzivní péči o nemocné vyžadující agresivní resuscitaci a úpravou volumu v bezprostřední poagresivní fázi zabraňuje hypoperfusi tkání a orgánů.

Balení: PE láhev - 500 ml

MALNUTRICE A JEJÍ LÉČBA Česká spol. pro klinickou výživu a intenzivní metabolickou péči (Standard „Podvýživa“ 2002)

tíže podvýživy	typická kritéria
A - klinicky nevýznamná	- pokles váhy do 10 %, s recentním váhovým vzestupem, - - gastrointestinální symptomy řídké (méně než 2 týdny), - bez somatických a zcela bez funkčních známek podvýživy
B - mírná až středně závažná	- pokles váhy kolem 10 %, malý příjem živin, - denně gastrointestinální symptomy, - lehká deplece podkožního tuku, bez funkčních projevů
C - těžká podvýživa	- pokles váhy přes 15 %, pokračující, minimální příjem živin, - těžké časté gastrointestinální symptomy trvající přes 2 týdny, - deplece tuku a svalů, případně otoky, s funkční alterací

